Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● 21 август 1969 йил, пайшанба ● № 194 (14.357). ● Баҳоси 2 тийин.

ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР!

● АСФАЛЬТЛАНГАН МАЙДОНЛАРНИ, БОСТИРМАЛАРНИ, ПАХТА ОРТАДИГАН МЕХАНИЗМЛАРНИ, БАРЧА ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ, ТАРОЗИ ХЎЖАЛИГИНИ РЕМОНТ ҚИЛИШ ВА ТАЙЁРЛАШНИ, ДАЛА ШИЙПОНЛАРИНИ, МАВСУМИЙ БОҒЧА ВА ЯСЛИЛАРНИ ЖИҲОЗЛАШНИ 1 СЕНТЯБРГА ҚАДАР ТУГАЛЛАЙЛИК.

● ҲАР БИР ХЎЖАЛИККА ҒЎЗА БАРГИНИ ТЎКТИРИШ УЧУН ЕТАРЛИ МИҚДОРДАГИ ДЕФОЛИАНТЛАРНИ ТАШИБ КЕЛТИРИШНИ АВГУСТ ОЙИНИНГ ОХИРИГАЧА ТАМОМЛАЙЛИК.

● **Машина теримига ажратилган майдонлар механик-ҳайдовчиларга бириктиб қўйилсин.**

● Ғўза парваришини сира сусайтирманг.

МАКТАБ ИШИ — УМУМХАЛҚ ИШИ

Шу йилнинг май ойида Қашқадарё область Яккабоғ районининг меҳнаткашлари республикамиздаги партия, совет, касаба союз, комсомол ва жамоат ташкилотларига ҳамда халқ маорифи ходимларига мурожаат қилиб, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини барча мактабларни янги ўқув йилига намунали тайёрлаш билан кутиб олишга даъват этган эдилар. Бу ажойиб ташаббус Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан маъқулланди ва у тезда республикамиз бўйлаб кенг қанот ёзди. Яккабоғликларнинг ўзлари эса бу мусобақанинг олдинги сафида бордилар, райондаги барча мактаблар 30 июндаёқ янги ўқув йилига тахт қилиб қўйилгани ҳақида рапорт берилди.

Чиндан ҳам бугун мактаб қучоғида таълим олаётган йигит ва қизлар эртага халқ хўжалигининг турли жабҳаларида ишлаб, коммунистик қурилишга амалий ҳисса қўшадилар. Демак, мактаб ва болалар тарбияси ҳақида ғамхўрлик қилиш бутун жамоатчиликнинг жонажон ишидир. Маорифчиларимиз ҳаётидаги ҳозирги энг муҳим масала эса мактабларни янги ўқув йилига намунали тайёрлашни охирига етказишдир. Чунки бу иш — ўз навбатида бутун ўқув-тарбия жараёнининг сифатини белгилаб боради.

Ҳар бир янги ўқув йилини мактабларнинг янгидан туғилиши десак хато бўлмайди. Чунки ҳар йили биринчи синфларга минг-минглаб жажжи болалар кириб келадилар. Шу боисдан педагогика коллективлари олдида ҳам янги-янги вазифалар, ташвиш ва муаммолар пайдо бўлади. Ана шундай пайтда мактаб, оила ҳамда кенг жамоатчилик баҳамжиҳат иш олиб борсагина, кўзланган мақсадга эришиш мумкин.

Шу ўринда Хоразм область Урганч районидаги Ленин номли колхозининг мактабларга кўрсатаётган ғамхўрлигини алоҳида қайд қилиб ўтиш зарур. Колхоз правленияси ва бошланғич партия ташкилоти мактабларга ҳар томонлама ёрдам бериш масаласига ҳамиша катта эътибор билан қараб келмоқдалар. Кейинги йилларда коллектив хўжалик ҳисобига «Коммуна» ўрта мактаби ва Ленин номли саккиз йиллик мактаб қуриб битказилди. Ҳозир эса 520 ўринли Фрунзе номли яна бир мактаб қад кўтармоқда. Зарур инвентарлар, кўргазмали қуроллар ва турли хил асбоб-ускуналарни ҳам колхоз ўз ҳисобига олиб беряпти. Янги ўқув йилида мактаблар қошида ошхоналар очилиб, бошланғич синфларнинг ўқувчиларини бир маҳал текин иссиқ овқат билан таъминлашга қарор қилинди.

Оталиқ ташкилотларининг самарали ёрдамлари туфайли, айниқса Андижон, Наманган, Тошкент областларида янги ўқув йилига тайёргарлик уюшқоқлик билан ўтказилди. Тошкент область халқ маорифи бўлимининг яхши бир ишини қўллаб-қувватлаш зарур. Бу йил областда мактаблар ремонти ва қурилишини назорат қилувчи районлараро ўзаро текширув бригадалари тузилди. Бу бригадалар жойлардаги ютуқ ва камчиликларни холисона қайд этиб, фойдали маслаҳатлар бердилар, ўз вақтида нуқсонларни бартараф қилувчи тадбирлар белгиладилар. Натижада Тошкент областининг маорифчилари республикамизда биринчилар қаторида мактабларни янги ўқув йилига тахт қилганликлари ҳақида рапорт бердилар.

Лекин ҳамма жойда ҳам аҳвол мана шундай қониқарли деб бўлмайди. Сирдарё области ва Қорақалпоғистон АССРдаги кўпгина қурилиш ташкилотлари ўз зиммаларига катта-катта мажбуриятлар олганлари ҳолда, мактаблар ремонти ва мактаблар қурилиши ишига совуққонлик билан қараб келмоқдалар. Беруний районидаги аксари мактаблар бу йилги оғир қишда катта зарар кўрди. Бироқ ана шу билим ўчоқларини ўз вақтида капитал ва жорий ремонт қилишга етарли эътибор берилмаётир. Автоном республиканинг Чимбой ва баъзи бошқа районларида ҳам аҳвол худди шундай.

Республикамизнинг кўпгина областларида ўқувчиларни зарур дарсликлар билан таъминлаш масаласи асоссиз равишда орқага суриб юборилаяпти. Китоб савдоси ташкилотлари маорифчилар билан узвий алоқа ўрнатмаганлар. «Ўқитувчи» нашриёти эса шу йилнинг 1 августигача 101 номда дарсликлар чиқариши зарур бўлгани ҳолда, 7 августгача атиги 79 номдаги дарсликларни нашр этган, холос.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ II съездида сўзлаган нутқида бундай деган эди: «Мактаб иши — партия, давлат иши деймиз. Бу хусусда ҳеч кимда шак-шубҳа йўқ. Лекин шундай ҳоллар ҳам бўладики ўқитувчи, мактаб директори қандайдир бир вақт ичида ўз эҳтиёжлари ва ўз ташвишлари билан ўзи овора бўлиб қолади. У мана шундай вақтларда диққат ва эътибор талаб бўлиб қолади, ўз ишлари тўғрисида эслатишга мажбур бўлади. Ваҳоланки, партия ташкилотлари, совет органларимиз ва касаба союзлари муаллим қачон эшик тақиллатиб келишини кутиб ўтирмасдан, ўзлари муаллимлар билан фақат йиғилишларда ва мажлислардагина эмас, шу билан бирга кундалик ҳаётда ҳам янада яқинроқ бўлиш кераклигини ҳис қилсалар яхши бўлур эди».

Бу фикрлар халқ маорифи ҳаётидаги ҳозирги долзарб вазифа — мактаблар қурилиши ва мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш масаласига айниқса алоқадор фикрлардир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг шу йил 6 мартда «Умумий ўрта таълимга ўтиш муносабати билан республикада халқ маорифини янада яхшилаш чоралари тўғрисида» қабул қилган қарорида ҳам мактабларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш, таълим-тарбия бериш учун энг қулай шароит яратишга доир муҳим тадбирлар белгилаб берилган. Ҳа демай билим масканларида биринчи қўнғироқ жаранглайди. Шунинг учун мактабларни янги ўқув йилига тахт қилишга алоқадор бўлган ташкилотларнинг ҳаммаси қисқа вақт ичида бутун чораларни кўришлари, мактаб ва таълим-тарбия ишига ҳалал берадиган ҳар қандай нуқсонларни тезда бартараф этишлари, бу йўлда чинакамига жон куйдиришлари зарур.

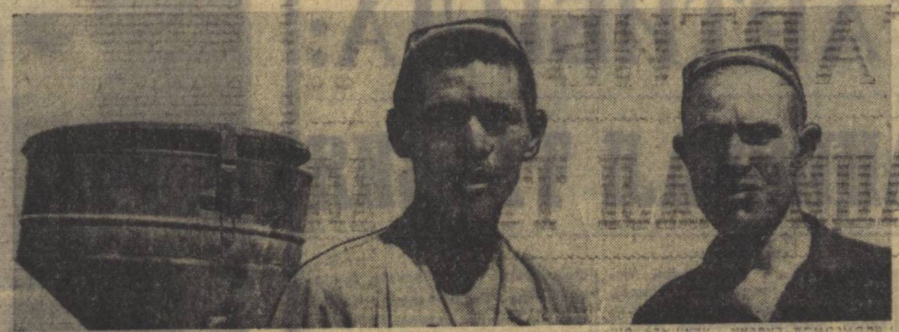

Фарғона область, Охунбобоев районидаги Карл Маркс номли колхозининг Абдуллажон Мирзараҳимов бошчилик қилаётган бригада аъзоларининг бу йилги аҳди катта. Улар 80 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи. Улар август ойида ғўза парваришини ҳар қачонгидан ҳам кучайтириб юбордилар. Шу билан бир вақтда улар пахта йиғим-терим кампаниясига ҳам қизғин тайёргарлик кўра бошлади. Суратда: (юқорида) чапдан бригада механизаторларидан Қурбон КОМИЛОВ ва Равилжон МИРЗАЖОНОВ ўртоқлар. (Пастда) бригада ғўзаларининг культивация қилинаётган пайти.

Ф. ЛУТФУЛЛАЕВ фотолари.

ГЕКТАР БОШИГА 170 ЦЕНТНЕР БЕДА

Ҳозирча ана шу қимматли озуқа экинин ҳосилдорлиги соҳасида рекорд бўлиб турган бу кўрсаткич, Ўзбекистондаги кўпгина хўжаликлар учун тез орада оддий бир нарса бўлиб қолади. Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг Самарқанд область қишлоқ хўжалик тажриба станциясида меҳнат қилаётган илмий ходимлар ана шундай хулосага келишди. Бу натижага қандай қилиб эришиш мумкин?

Олимлар суғориш муддатларини аниқ белгилаб олишни ва унга қаттиқ риоя қилишни тавсия этмоқдалар. Илмий ходимлар ўз таклифларини кўпгина тажрибаларда синаб кўрдилар. Навбатдаги суғориш муддатига риоя қилинган сайин беданинг ўсиши жадаллаша берди. Бедани тез ўстириш натижасида қўшимча равишда тўртинчи марта тўла ҳажмда пичан ўриб олиш мумкин бўлди.

Шу билан бирга олимлар ҳосилни вақтида ўриб олишни маслаҳат бермоқдалар. Етилган бедани кечиктирмай ўриб олиб, пичанни даладан ташиб кетиш энг муҳим ишдир.

(ЎзТАГ).

ПАХТАЗОР ХАБАРЛАРИ

СУРХОНДАРЁ. «Янгиобод» совхози Шеробод чўлида ташкил топган хўжаликлардан бири. Чўлқуварлар бу йил ҳам мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Кенжа Тошев бошлиқ бўлим ғўзалари айниқса серҳосил бўлиб ривожланмоқда. Ҳар туп ғўзада 8-9 тадан кўсак санаш мумкин. Пахтакорлар гектар бошига 40 центнердан ҳосил етиштириш учун қатъий бел боғлаганлар.

Р. САЛОМОВ.

ЛУБКОРЛАР КЕНГАШИ

Тошкент область ихтисослаштирилган хўжаликлари лубкорларининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгаш қатнашчилари В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги шарафига ватанга 282 минг тонна «яшил олтин» бериш юзасидан олинган социалистик мажбуриятни бажариш соҳасидаги вазифаларни муҳокама қилдилар. Кенгаш қатнашчилари шуни айтдиларки, дала меҳнаткашларининг куч-ғайрати билан ваъданинг устидан чиқиш имконини берувчи мўл ҳосил етиштирилди. Колхоз ва совхозлар яшил пояни дастлабки қайта ишлаш учун мингтадан ортиқ канор ажратиш агрегатини, канор ташиш учун керакли транспортни шай қилиб қўйдилар.

Кенгаш беш йилликнинг тўртинчи йилига олинган юксак социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажаришга доир тадбирларни белгилади.

Кенгашда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. А. Абдураззоқов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

ТАЖРИБА ВА ТАШАББУС

МЎЛ ҲОСИЛ УЧУН

ПАСТДАРҒОМ РАЙОНИ ПАХТАКОРЛАРИ ҲОСИЛГА ҲОСИЛ ҚЎШИШ ТАДБИРЛАРИНИ ЙИҒИМ-ТЕРИМГА ТАЙЁРГАРЛИК БИЛАН БОҒЛАБ ОЛИБ БОРМОҚДАЛАР

Баҳорги об-ҳаво қийинчиликларини енгиш йўлида тер тўкиб меҳнат қилинди, экиш даврида дала ишлари изчиллик билан амалга оширилди. Деҳқонларимиз қиш қаттиқ келиши орқасида бажарилмай қолган дала ишларини экиш ва ерни экишга тайёрлаш кунларида қизғин давом эттирдилар. Ҳар дақиқадан унумли фойдаланиб, экиш-тикиш ишларини сифатли ўтказдилар. Чигит кеч экилса ҳам бир текис ундириб олинди, тўла гектарлар бўлишига эришилди.

Туп сони ҳар йилгидан албатта ортиқ. Лекин ёзда иссиқлик етарли бўлмади. Бунинг устига қаводан тез-тез нам тушиб турди. Ягана қилинган, кўндалангига чиркилган майдонларда ёш ғўзанинг ўсиши кутгандай бўлмади. Тажрибали деҳқонлар ва мутахассислар билан маслаҳатлашиб, уларнинг фикрини тўпладик. Улар қатор ораларини чуқур, икки томонлама культивация қилишни кучайтириш, озиқлантиришни барвақт ўтказиш, тупроқнинг майин, юмшоқ бўлишига эришиш кераклигини, шунда ғўза ҳам қаводан, ҳам тупроқдан иссиқликни кўпроқ олажагини айтишдилар. Буни тезкорлик билан турмушга татбиқ қилдик. Қатор оралари дастлабки парвариш даврида узунасига ва кўндалангига икки марта қуруқ культивация қилиниб, озиқлантирилди. Пайкаллар шу ҳолда бир неча кун туриб қизиган ғўзани об-тобида қондириб суғордик.

Шундан кейин хўжаликларда ғўза парвариши бир-бирига боғлаб олиб борилиб, экиннинг ўсиши ва ривожланишидаги кечикиш қоплана бошланди. Ҳозир район хўжаликларида мавжуд 21 минг гектар ердаги ғўза тўрт мартадан кўпроқ озиқлантирилди. Қатор оралари узунасига 6, кўндалангига тўрт марта культивация қилинди. Тўрт бор группа усулида қондириб суғорилди. Ўтган йили ғўза айни ҳосилга кирган даврда пахта майдонида — 9 минг гектар ерда вилт касали пайдо бўлган эди, шу майдондаги ғўзаларнинг бир қисми вилтдан зарарланган эди.

Пахтанинг душмани бўлган вилтга қарши курашни йил бошиданоқ кучайтирдик. Вилтни йўқотиш ва камайтириш йўлида бир қанча чора-тадбирларни кўрдик. Экиш олдида 5 минг 500 гектар майдонга эски девор, бегона тупроқлар солинди. Тупроқ структураси ўзгартирилди. Вилтдан кучли зарар кўрган 2200 гектар пахта ери беда, маккажўхори ва бошқа озуқабоп экинлар билан алмашинди.

Тажрибада кўрдикки, ғўза тез ривожланса, кўсакларнинг пишиши ва очилиши тезлашса вилт касаллиги шунча камаяркан. Бу соҳада йирик пахтакор Карл Маркс номли колхозининг тажрибаси диққатга сазовордир. Колхоз деҳқонлари ҳосилга-ҳосил қўшиш даврида қуруқ культивацияни кучайтириб, ғўзага кўпроқ иссиқлик бўлишини таъминлаб, яхши натижаларга эришмоқдалар. Хўжалик бултур ҳар гектар ердан районда ғина эмас, балки областда ҳам юқори ҳосил етиштирди. Бу йил пахта майдони янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига 200 гектар кўпайтирилди. Колхозчилар 2 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтаришга ваъда қилганлар.

Уларнинг тажрибаси — қуруқ культивация ўтказиш усули бундай: суғорилган участка етилиши билан қатор оралари нормал кенгликда ва чуқурликда юмшатилади, сўнгра культиватор органларига қўшимча жўяк олгич ўрнатилиб, икки марта қатор оралари майин тупроқ қилиб юмшатилади. Бунда бир йўла эгат олиниб, карталар суғоришга тайёрлаб борилади. Биз барча механизаторлар, колхоз раҳбарлари ва бригада бошлиқларининг диққат-эътиборини ана шу қуруқ культивация ўтказиш йўли билан ғўзани сифатли, серҳосил қилиб ўстиришга қаратмоқдамиз. Бу тадбир вилтнинг камайиш, мева тугунчаларини мумкин қадар сақлаб қолиш имконини бермоқда.

Бутун майдонда чеканка тугалланди. Ҳосилнинг муҳим омили ҳисобланган чеканка ҳар йилгидан анча эртароқ мустақил иш сифатида ўтказилди. Талай майдондаги ғўзанинг ён шохлари қўл билан чилпилди. Сувдан кейин ўсиб чиққан ортиқча шохчалар, бачкилар юлиб ташланди. Район бўйича 3500 гектар ердаги ғўза авжи паст деб топилди. Бу майдондаги ғўза қатор ораларини 10 сентябргача парвариш қилиш, ҳамма майдонда эса яна бир бор, баъзи жойларда икки бор культивация ўтказиш белгиланди. Август ойи зарбдор ой деб эълон қилиниб, шу кунларда 400 культиватор ишлатилмоқда, ҳар куни ўрта ҳисобда 2300 гектар ва ундан ошиқ ердаги ғўза культивациядан чиқарилмоқда.

Маълумки, ҳосилга кирган ғўза сув ва озуқани кўп талаб қилади. Шу мақсадда ғўзани об-тобида суғоришни таъминламоқдамиз. Ҳар бир колхоз ва совхозда сувчилар янада кўпайтирилди. Қўшимча равишда 300 сувчи бригадаларга бириктиб қўйилди. Ғўзани суғориш ва қатор ораларини юмшатиш қатъий график асосида олиб борилмоқда. Суғориш фақат «шарбат» оқизиш йўли билан ўтказилмоқда. Бунинг учун маҳаллий ўғит, хусусан қўй қийи кўплаб ташиляпти. 25 июлдан 15 августгача, қарийб 10 минг тонна маҳаллий ўғит ташилиб алоҳида чуқурларга тўкилди.

Ҳақиқатан ҳам «шарбат»да гап кўп. У кўсакларни тўқ қилади. Ғўза тупларидаги тугунчаларни тўла сақлаб қолиш, ҳар бир шонани гулга ва гулни кўсакка айлантириш имконини беради. Ернинг унумдорлигини оширади. Кўсакларни тўлдириб очилишини таъминлайди. Ҳар бир хўжаликда суғориш группалари устидан назорат қилиш учун кексалар ва тажрибали колхозчилардан иборат алоҳида сифат комиссиялари тузганмиз. Улар суғоришни кузатиб борадилар. Қайси участкада ғўза қандай суғорилаётганлигини текшириб, натижасини колхоз правленияси ёки совхоз дирекциясига маълум қилиб турадилар. Район партия комитети билан район ижроия комитети суғориш якунларини ҳар беш кунликда муҳокама қилиб туришади.

Районимиз меҳнаткашлари В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига умумий пахта майдонини янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига 1100 гектар кенгайтириш билан бу йил она-Ватанга 52 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш мажбуриятини олганлар. Ялпи ҳосилни бултургидан 8 минг тонна кўпайтиришга аҳд қилганмиз. Чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтираётган, давлатга ғалла сотиш планини ошириб бажарган, юбилей йили қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда юксак кўрсаткичларга эришаётган пастдарғомликлар ҳосилга ҳосил қўшиш тадбирларини кучайтириш билан бирга йиғим-теримга ҳам пухта ҳозирлик кўрмоқдалар. Ғўза парваришини пахта йиғим-теримига тайёргарлик кўриш билан боғлаб олиб бормоқдалар.

Хонқорвон, Қўшқудуқ, Кетманчи массивларидан кўплаб янги ерлар ўзлаштирилиши ва пахтазорга айлантирилиши муносабати билан районимизда яна бир пахта қабул қилиш пункти қуриб ишга туширилди. Жума пахта заводига қарашли қабул пунктлар сони 3 тага кўпайтирилди. Йиғим-терим олдидан бу пунктлар янада яхши жиҳозланди, пахта бундлаш майдонлари қурилди. Пунктлар атрофидаги йўл, кўприклар текисланиб, асфальтланмоқда. Қўшимча тош-тарозилар ўрнатилмоқда.

Бу йилги мавсумда 12 минг 200 гектар ердаги пахта ҳосилини машинада териш планлаштирилди. Хўжаликларимиз пландаги 15 минг 500 тонна ўрнига камида 20 минг тонна пахтани машиналар бункеридан тўкишга ваъда қилдилар. Бунинг учун далаларда 400 дан ошиқ терим агрегатлари ишлаши керак. Ҳозир колхоз ва совхозлардаги 402 та машинадан 300 таси ремонт қилиб қўйилди. Яқин кунларда барча терим агрегатлари ремонтдан чиқарилади. Йиғим-теримга 500 та тележка, 164 кўрак чувиш ва 118 та кўрак узиш машинаси ҳамда 90 та подборщик қатнашади. Улар мавсумга шайланмоқда. Карл Маркс номли, Куйбишев номли, Ленин номли колхозларда, «Самарқанд» пахтачилик совхози ва бошқа кўплаб хўжаликларда йиғим-терим техникаси асосан тахт қилинди. Янгидан «Ўзбекистон» маркали тўрт та машина сотиб олдик. Тўрт қаторли агрегатларни бошқариш учун кадрлар тайёрлашга эътибор берилмоқда. Терим машиналаридан икки сменада фойдаланиш мақсадида ташкилий тадбирларни кўрмоқдамиз. «Ленинизм», Куйбишев номли колхозларда механик-ҳайдовчилар тайёрлаш курслари очилди. Жума посёлкаси ва Чархин зонасидаги механик-ҳайдовчилар тайёрлаш курсларида ҳам ўқиш нормал давом эттирилаяпти. Уларда 130 ёш йигит-қиз ўқимоқда.

Олтин куз яқинлашяпти. Районимиз пахтакорлари йиғим-теримни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг яқинда қабул қилган «Республика колхозлари, совхозлари ва тайёрлов пунктларини 1969 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашга ҳозирлаш тўғрисидаги қарори асосида уюштириш учун конкрет тадбирлар кўрмоқдалар. Қарор райондаги хўжаликларда кенг муҳокама қилиниб, шу асосда иш планлари, ҳар ойда ва ҳар беш кунликда қанчадан пахта топшириш графиклари тузиб чиқилди. Колхоз ва совхозлардаги механик-ҳайдовчилар юбилей йилида ўз устларига оширилган мажбурият қабул қилдилар.

Пастдарғом пахтакорлари беш йилликнинг тўртинчи йилини яхши кўрсаткичлар билан якунлашга, етиштирилган ҳосилни нобуд қилмай йиғиб-териб олишга зўр бериб шайланмоқдалар ва ғўза парваришини йиғим-теримга боғлаб олиб бормоқдалар.

У. ШОРАЖАБОВ,
Пастдарғом район партия комитетининг биринчи секретари.

Б. ОТАУЛЛАЕВ,
район ижроия комитети раисининг ўринбосари.

Б. ИСЛОМОВ,
район қишлоқ хўжалиги бошқармасининг бошлиғи.

Н. КИТАЙГАРА,
«Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси.

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

ПЕШҚАДАМЛАР

Қашқадарёдаги «Октябрь 50 йиллиги» кони газчилари бу йил планга қўшимча 100 миллион кубометр «зангори олов», юзлаб тонна нефть ишлаб чиқариш мажбуриятини олган эдилар. Мусобақада биринчи ва иккинчи газ йиғув пунктларида меҳнат қилаётган Ш. Бозоров бошлиқ бригада пешқадамлик қилмоқда. Улар шу йил саккиз ойлик планни муддатидан илгари бажардилар. Ишчилардан А. Цацик, Ҳ. Қобулов, А. Файзиев каби коммунистик меҳнат зарбдорлари бригада зафарига самарали ҳисса қўшмоқдалар.

Р. ЎРОҚОВ.

БИР ОЙ ОЛДИН

Самарқанддаги Жума темир йўл станцияси коллективи ленинча меҳнат вахтасида фаол қатнашмоқда. Улар маҳаллий юкларни ортиш ва тушиpишда муваффақиятларга эришмоқдалар. Етти ой давомида 8 ойлик топшириқ 108 процент бажарилди. Вагонлар оборотини тезлаштиришда станция ишчиларидан А. Лагутина, И. Раҳмонов, Ҳ. Кулбўлдиевлар алоҳида намуна кўрсатишяпти.

А. ОЧИЛОВ,
кондуктор.

ХАШАК ТЎПЛАНГ, СИЛОС БОСТИРИНГ!

Ўзбекистон ССР областларида дағал хашак жамғариш ва силос бостиришнинг бориши тўғрисида 1969 йил 20 августга бўлган

МАЪЛУМОТ

(минг тонна ҳисобида)

Биринчи стун — областлар; иккинчи стун — дағал хашак жамғариш плани; учинчи стун тайёрлангани; тўртинчи стун — планнинг бажарилиш проценти; бешинчи стун — силос бостириш мажбурияти; олтинчи стун — бостирилган силос; еттинчи стун — планнинг бажарилиш проценти.

Тошкент	198,5	148,7	74,9	350,0	131,3	37,5
Сирдарё	186,3	145,5	78,1	235,0	81,1	34,5
Фарғона	148,7	74,1	49,8	350,0	65,7	18,8
Наманган	118,7	81,1	68,3	310,0	35,8	11,5
Андижон	126,6	85,7	67,7	275,0	47,9	17,4
Самарқанд	360,0	321,6	89,3	340,0	30,3	8,9
Бухоро	290,0	247,5	85,3	250,0	19,5	7,8
Қашқадарё	248,0	240,1	96,8	180,0	103,2	57,3
Сурхондарё	255,0	217,6	85,3	220,0	83,6	38,0
Хоразм	115,6	53,8	46,5	250,0	6,7	2,7
ҚҚ АССР	164,9	58,8	35,7	242,0	2,4	1,0
РЕСПУБЛИКА БЎЙИЧА	2213,6	1674,5	75,6	3002,0	607,5	20,2

КОНКУРСДА ҚАТНАШМОҚ УЧУН МОСКВАГА ЖЎНАБ КЕТИШДИ

Москвада сигирларни машинада соғувчиларнинг биринчи Бутуниттифоқ конкурси ўтказилади. Республика сут соғувчилари мусобақасининг ғолиблари ана шу конкурсда қатнашмоқ учун жўнаб кетдилар. Улар орасида Андижондаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозидан Султон Тожибоев ва Фарғонадаги Усмон Юсупов номли совхоз ишчиси Менгул Ғозиевалар бор. Конкурсда Ўзбекистоннинг машҳур сут соғувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Анастасия Ивановна Чудная ҳам қатнашади.

Конкурс СССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида ўтказилади. (ЎзТАГ).

«КОСМОС-294» ПАРВОЗ ҚИЛДИ

1969 йил 19 августда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос 294» учирилди. Йўлдошга ўрнатилган илмий аппаратлар ТАСС 1962 йил 16 мартда эълон қилган программага мувофиқ космик фазони тадқиқ қилишни давом эттиради.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координация-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

ФОТО ЛАВҲАЛАР

Янгийўл пойафзал фабрикаси болалар пойафзали ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган. Шу йилнинг ўзида корхона коллективи ўғил-қизларимиз учун бежирим ва сифатли пойафзалдан анчагинасини ишлаб чиқарди. **Суратда:** фабриканинг энг яхши контролёрларидан **Ф. Толипова** ва **Л. Сажнова** ўртоқлар (юқорида). Пастдаги суратда: смена топшириқларини 130-140 процент бажараётган ишчи **З. Обидова.**

А. Тўраев фотолари.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

КУН ТАРТИБИДА: ИНТЕРНАЦИОНАЛ ТАРБИЯ

Партия XXIII съезди қарорларида ленинча миллий сиёсатни оғишмай амалга ошира бориш, меҳнаткашларни социалистик интернационализм ва оташин ватанпарварлик руҳида тарбиялаш — партия ташкилотларининг ҳаётий муҳим вазифаси эканлиги алоҳида таъкидланади.

Кўп миллат вакиллари ёнма-ён яшаб, меҳнат қилаётган дўстлик диёри — Фарғона областимиз учун съезднинг бу тарихий кўрсатмаси ғоят катта аҳамиятга эгадир. Областимизда элликдан кўпроқ миллат вакиллари бор.

Қўқондаги ип йигириш, пайпоқ тўқиш комбинати, 8-қурилиш тресги, Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш заводи ва тўқимачилик комбинати, Ўзбекистон районидаги Охунбобоев номли совхоз коллективлари сингари ўзида йигирма- ўттизлаб миллат вакилларини уюштирган корхона, муассаса, хўжаликлар кўп. Бу — партия ташкилотларимиздан кишиларни интернационализм ва дўстлик руҳида тарбиялашни ҳамиша диққат марказида тутишни талаб этади. Биз бу муҳим вазифани бажаришда турли восита ва имкониятлардан фойдаланмоқдамиз.

Марксизм-ленинизм таълимотининг ҳаётбахш кучини, кундалик фаолиятимиз билан чамбарчас алоқасини — пропаганданинг ҳамма воситалари орқали кўрсатиб бериш, коммунистларни, ҳамма совет кишиларини назарияни амалда тўғри қўлланишга ўргатиш партия ташкилотларининг энг асосий вазифаларидандир. Шуни назарда тутиб, биз аввало партия ва комсомол сиёсий маорифи системасида ленинча миллий сиёсатни пропаганда қилишга алоҳида аҳамият бермоқдамиз.

Партия маорифи системасида ва комсомол сиёсий ўқишида интернационал тарбия масалаларини тарғиб қилишнинг янги шакл ва усулларини тинмай қидиряпмиз. Шу мақсадда шаҳар ва район партия комитетларининг сиёсий маориф кабинетлари «Партия маорифи системасида ва комсомол сиёсий ўқишида интернационал тарбия масалалари» деган темада илмий-назарий ва методик конференциялар ўтказдилар. Бунда район партия комитетларининг раҳбар ходимлари, лекторлар, пропагандистлар актив иштирок қилдилар.

Мазкур конференциялар айниқса Қўқон ва Марғилон шаҳарларида, Ўзбекистон, Ленинград, Охунбобоев, Киров ва Қува районларида яхши уюштирилди. Конференцияларда олимлар, ижтимоий фанлар ўқитувчилари, шаҳар ва район партия ҳамда комсомол комитетларининг секретарлари, энг яхши пропагандистлар доклад қилишди. Улар «Марксизм-ленинизм классиклари интернационал тарбия тўғрисида», «Комсомол сиёсий ўқишида ёшларни интернационализм руҳида тарбиялаш масалалари», «Ленинча миллий сиёсат тантанаси» сингари муҳим темаларни мукаммал ёритиб бердилар. Айни бир вақтда моҳир ва етук пропагандистларнинг машғулотларда мазкур темаларни очиб беришдаги тажрибалари конкрет мисоллар асосида чуқур ўрганилди.

Шунингдек, область партия комитети бюро йиғилишида Ленинград районида меҳнаткашларни интернационализм руҳида тарбиялаш қандай йўлга қўйилганлиги муҳокама қилинди. Бу масала шаҳар ва район партия комитетларининг бюро йиғилишларида мунтазам равишда қараб чиқилмоқда.

Область партия комитети ленинча миллий сиёсатнинг тантанаси учун курашда матбуотдан — район, шаҳар ва область газеталаридан кенг фойдаланишга катта аҳамият бермоқда. Область партия комитетида журналистлар ва ёзувчилар билан учрашувлар ўтказилиб, дўстлик ва интернационализм ғояларини пропаганда қилиш тўғрисида атрофлича фикр алмашиниб турилади. Бу тадбир яхши самара бермоқда.

Область газеталари «Коммуна» ва «Ферганская правда» халқлар дўстлигининг ленинча ғояларини пропаганда қилишга, газетхонларни совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тарбиялашга жиддий эътибор бермоқдалар. Шуниси диққатга сазоворки, В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига тайёргарлик даврида ватанпарварлик ва интернационализм темаси чуқур ўйланган, махсус перспектив план асосида ишлаб чиқилмоқда ва газеталар саҳифасида борган сари тўлароқ ва равшанроқ ифодасини топмоқда.

«Ферганская правда» газетаси мамлакатимизнинг турли область ва республикаларида нашр қилинаётган қатор газеталарнинг редакциялари билан маҳкам алоқа боғлаган. Масалан, «Ульяновская правда», «Советская Татария», «Красноярский рабочий», «Ленинградская правда» газеталарининг журналистлари тайёрлаган саҳифаларни мунтазам бериб бормоқда. Бу саҳифалардаги мақола ҳамда очеркларни қизиқиб ўқиган газетхонлар В. И. Ленин дунёга келган, яшаган ва революцион фаолиятини бошлаган ўлкаларнинг ўтмиши, ҳозирги куни билан яхшироқ танишдилар. Ҳозир бундай саҳифаларни бериб бориш ҳар иккала газетамиз учун яхши анъанага айланиб кетди.

Шу кунларда область газеталарининг редакциялари Германия Демократик Республикаси, Болгария Халқ Республикаси журналистлари билан алоқа боғламоқдалар. Бу тадбирлар ҳам меҳнаткашларни интернационализм руҳида тарбиялашда таъсирли ёрдам кўрсатяпти.

«Коммуна» газетаси революцияда, Фарғонада Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун курашда актив қатнашган ветеранлар ҳақида серияли очерклар эълон қилди.

Жанговар оталаримиз — ўзбек, рус, тожик, татар, белорус бўлишидан қатъи назар — янги ҳаёт, янги жамият қуриш учун фидокорона курашган ва зафар қучган ягона совет оиласининг фарзандларидир. Бу материаллар ана шу ғояни талқин қилганлиги билан қимматлидир.

Халқлар дўстлиги ва интернационал тарбия темаси жуда кўп қиррали ва мураккаб темалардан биридир. У газета ходимларидан пухта билим, юксак ғоявий эътиқод ва сиёсий етукликни талаб этади. Журналистлар учун шу темада назарий семинар ташкил этилди. Областимизда СССР халқлари дўстлиги темасини энг яхши ёритиш учун махсус конкурс эълон қилинди.

Область газеталарини варақлар эканмиз, мазкур мавзуда турли жанрдаги материалларни кўрамиз.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида «Коммуна» ва «Ферганская правда» газеталарида халқлар дўстлиги ғоялари қандай пропаганда қилинаётгани ҳақидаги масала атрофлича муҳокама қилинди. Муҳокамада газеталарнинг бу муҳим масалага тегишли эътибор бераётганлари таъкидланди ва бу соҳада йўл қўйилган камчиликлар кўрсатилиб, уларга хотима бериш йўллари айтилди. Фарғона журналистлари бу кўрсатмалардан тўғри хулоса чиқариб, ўз режаларига тузатишлар ва қўшимчалар киритмоқдалар, муаллифлар билан ишлашни кучайтирмоқдалар.

Шубҳа йўқки, барча совет кишилари қатори В. И. Ленин юбилейига зўр ҳозирлик кўраётган идеология фронтининг ходимлари, шу жумладан журналистларимиз мамлакатимиз халқлари дўстлиги ва интернационализм ғояларини бундан буён ҳам янада яхшироқ пропаганда қилиш билан КПСС XXIII съезди қарорларида ва партиямиз Программасида илгари сурилган кўрсатмаларни муваффақиятли амалга оширишда областимиз партия ташкилотига яқиндан ёрдам берадилар.

А. МАҲМУДОВ,
Ўзбекистон КП Фарғона область комитетининг секретари.

ЯНГИ БЎЁҚ

Тошкент лак-бўёқ заводида янги ВА—27 А бўёғи ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Турли рангда чиқарилаётган сув эмульсияли бу бўёқни сувоқ ишларида, ёғоч, қалин қоғоз ҳамда металл буюмлари ва бошқа материалларни бўяшда ишлатилади. Бўёқни бир-бирига қориштириб, турли хилдаги ёқимли, киши дидига мос рангларни осонлинча тайёрлаш мумкин. Бунинг қулай томони шундаки, эритиш учун алиф мойи, керосин ёки бензин керак бўлмай, балки оддий сувда суюлтирилади. Тез қурувчан, совуққа чидамли бу бўёқни кўплаб ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда.

С. КУЗНЕЦОВ

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

ЛЕНИН ПРОСПЕКТИ

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Педагогическая кўчасидаги хиёбон, София проспекти, Ленин номли ва Самарқанд кўчалари доирасида В. И. Ленин номли комплекс проспект қуриш ҳақида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлигига «Тошкент — тинчлик ва дўстлик шаҳри» ҳайкали иншооти учун конкурс ўтказиш топширилди.

СПОРТ ТОВАРЛАРИ КЎПАЯДИ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети спорт товарлари ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш ҳақида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат, маҳаллий саноат министрликлари, Ўзбекистон ССР мебель ва ёғочни қайта ишлаш саноати бошқармаси ҳамда «Коммунар» заводи, «Узспорттorг» ва «Ўзбекбирлашув» спорт буюмларини янада кўпроқ тайёрлашга даъват этилди.

ИНЖЕНЕРЛАР ЎҚИМОҚДА

ПАХТАОРОЛ, (ЎзТАГ). «Пахтаорол» совхоз-техникумининг марказий ремонт устахоналарида пахта териш техникасини ремонт қилиш илғор технологиясини ўрганиш учун Мирзачўлдаги район қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармалари ва пахтакор совхозларнинг бош инженерлари бу ерга келишди.

Совхоз-техникум ўзининг механика паркини пахта йиғим-теримига тўла-тўкис шай қилиб қўйди: 216 та комбайн тахт турибди. Машиналарнинг аҳволини аниқлашдаги янги усул жадал ремонт қилишда қўл келмоқда. Илғорларнинг тажрибасида яна шу нарса диққатга сазоворки, улар бултур йиғим-терим тугаши биланоқ ишлаб чиқариш бошқармалари ва механизмларни тайёрлашга киришган эдилар.

Семинар қатнашчилари совхозда техникани ремонт қилишда меҳнатни уюштиришга юксак баҳо бердилар. Сирдарё областида пахта терадиган машиналарнинг ремонтини 20 августга қадар тугатиш учун илғор тажрибани жорий қилиш тадбирларини белгилаб чиқдилар.

МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРДА

Меҳнаткашлар соғлиғини кўзлаб...

Сурхондарё область ижроия комитети ўзининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида «Меҳнаткашларнинг оммавий дам олишини ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишларини яхшилаш тадбирлари ҳақида» қарор қабул қилди.

Бу қарорга кўра, маданият ва истироҳат боғларини янада ободонлаштириш, уларнинг кундуз кунлари ва кечқурунлари ишлашини таъмин этиш, шаҳар ва қишлоқларда аҳолига турли-туман маданий хизмат кўрсатиш ишини тубдан яхшилаш вазифаси область маданият бошқармаси ва шаҳар ҳамда районларнинг маҳаллий Советлари зиммасига юклатилди.

Кўпчилик маданият ва истироҳат боғларида шанба, якшанба кунлари икки кунлик дам олиш уйлари ташкил этишга, фотоательелар, маданият ва спорт инвентарларини прокатга бериш базалари, бадиий-безаклар устахоналари барпо этишга, улардан тушган маблағни боғларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш учун сарфлашга қарор қилинди.

Шунингдек айрим районлардаги маданият ва истироҳат боғларининг майдонларини кенгайтириш, бундай боғлар йўқ жойларда эса уларни шу йилнинг ўзидаёқ барпо этиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Область ижроия комитети меҳнаткашларга маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш соҳасида ҳам бир қатор тадбирлар белгилади.

Порлоқ истиқбол

Меҳнаткашлар депутатлари Денов район Советининг яқинда бўлиб ўтган учинчи сессияси «Мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш ва 1970—1975 йилларда янги мактаблар қуриш истиқболлари ҳақида»ги масалани атрофлича ва чуқур муҳокама этди. Перспектив планга кўра, 1970—1975 йиллар давомида районда 6000 ўринли 15 та янги типовой мактаб қурилади. Бундан ташқари 70 дан ошиқ синфхоналар, ўқитувчилар учун 160 квартира, мактаблар қошида 54 та ошхона, 16 та спорт заллари қурилиб ишга туширилади.

Наказлар амалда

Меҳнаткашлар депутатлари Гагарин район Советининг аҳоли турмуш маданиятини яхшилаш доимий комиссияси аъзолари сайловчилар наказлари асосида аҳолига маиший хизмат кўрсатишни текшириб чиқдилар ва маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг ишини ижроком муҳокамасига киритдилар.

Маълум бўлишича, комбинат директори ўртоқ А. Нурхонов ташкилий даврнинг айрим қийинчиликларини рўкач қилиб, аҳоли талаб-эҳтиёжларини қондириш юзасидан зарур ишларни амалга оширмаган. Район марказида тикувчилик ва этикдўзлик устахоналари ташкил этилмаганлиги, ҳаммом ишламаётганлиги бунинг исботидир.

Ижроком мажлисида меҳнаткашларга газета ва журналларнинг жуда кечикиб етказилаётганлиги ҳақидаги масала ҳам кўриб чиқилди. Ҳар иккала масала юзасидан конкрет қарор қабул этилди.

А. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири

ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ИНСТИТУТЛАРИДА

ФАН ЮТУҚЛАРИ — ҲАЁТГА

Янги туз кони ўрганилмоқда

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси қошидаги Кимё институти калий ўғитлар лабораторияси ходимлари кимё фанлари кандидати Ҳ. Азизов раҳбарлигида Тюбегатон ҳамда Оқбош туз қатламларининг кимёвий хусусиятларини ўрганиб чиқдилар. Олинган маълумотларга қараганда, бу ердаги туз қатламларининг сифати Соликам туз конидан қолишмас экан. Бу қатламлардан саноат ва қишлоқ хўжалиги учун муҳим бўлган бром, темир, мис, манган микроэлементлари ажратиб олиш йўллари ўрганилаётир.

Яқинда динамик ион алмашиш усули билан табиий туз компонентларини ажратиб олиш назарияси ишлаб чиқилди. Бу, республикада биринчи марта қўлланилаётган янги усулдир. Маҳаллий туз хом ашёси яратишда, туз маҳсулотлари, кислота ҳамда ишқорлар ишлаб чиқаришда кимё институти калий ўғитлар лабораториясининг бу назарияси жуда қўл келади.

Минерал қўшимчалар

Шаҳримиз гўзаллашиб бормоқда. Қурилаётган мактаб, клуб, ётоқхона, кўп қаватли уй-жой биноларининг санoғига етиб бўлмайди. Қаерга қараманг, қурилиш! Тошкентимиз қиёфасининг бунчалик ўзгариши қурилиш материалларига бўлган талабни ҳам ошириб юборди. Четдан келтирилаётган материаллар республикамизга қимматга тушади, албатта. Шунинг учун олимларимиз қурилиш материалларини ўзимизда ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор беришаётир.

Республикамизда қурилишга сув-ҳаводек зарур бўлган цемент масаласи ҳал қилинди. Ўзбекистон Фанлар академияси қошидаги Кимё институти кимё силикати лабораториясининг ходимлари маҳаллий хом ашёдан фойдаланган ҳолда бир неча хил цемент навларини яратдилар. Цементга фаол минерал қўшимчалар қўшиш яхши натижалар бериб, республикамизда сульфат қоришмали цементга бўлган талабни батамом қондиради.

Қирғовуллар қани

Табиатни муҳофаза қилиш Бош бошқармаси ҳамда Ўрмончилик хўжалиги Давлат комитети ўз қарорларидан бирида нодир қушларнинг йўқолиб кетаётганлигини таъкидлаб, табиатни муҳофаза қилиш ҳамда ундаги қимматбаҳо ҳайвон ва қушларни кўпайтириш ҳақида махсус қарор чиқарган эди. Ана шу қарорга биноан, 1966 йили Сирдарё овчилар хўжалиги қолган 10-15 қирғовулни бир ерга тўплаб, уни кўпайтиришга киришди. Бу яхши натижалар берди. 1967 йилга келиб қирғовулларнинг сони 40 тага етди.

Ўрмон хўжалиги Давлат комитетининг илтимосига кўра, ҳозирги Далварзин овчилар хўжалигида Бекобод районининг «Чиноқ» совхозидан 12 километр юқорида маҳаллий ҳамда табиий шароитимизга мослашмаган гибрид қирғовуллар келтирилиб, уларни кўпайтириш проценти синаб кўрилди.

Қирғовуллар асосан апрель-июнь ойларида болалар экан. Тажриба шуни кўрсатдики, қафасда боқилган қирғовуллар табиатда учиб юрган қирғовуллардан икки баравар ортиқ болалар экан. Эркин юрган қирғовулларнинг бир жуфти болалаш даврида 9-12 та тухум қўйган бўлса, қафасда боқилган қирғовулларнинг жуфти йилига 25 донагача тухум қўйган. Келтирилган гибрид қирғовуллар табиий шароитга унча ўргана олмади шекилли, маҳаллий қирғовуллардан 8-10 процент кам болалади.

Қирғовулларнинг кўпайишини ўрганиш ишига олимлардан Леонид Кузьмич Новиков раҳбарлик қилиб турди. Бошқарма бошлиғи Валентин Мефодьевич Ткаченко ҳам бу қушларни кўпайтиришга ҳаваси баланд киши. Ҳаваскорлардан Г. Абзалов, Р. Исамуҳамедов ўртоқлар ҳам каклик, қирғовулларни кўпайтириш йўлларида қўлдан келган ёрдамларини аямадилар. Ҳозир хўжаликда қирғовулларнинг сони 5 мингга яқин. 10-15 қирғовулни 5 мингтагача етказган паррандачиларга офарин, дегинг келади. Лекин, кейинги йилда бу хўжаликка эътибор тамом сусайиб бормоқда.

Табиатдаги қушларни асрашга алоҳида эътибор берайлик.

Ш. ФОЗИЛОВ.

ПАХТАЧИЛИКДА ОҒИР ИНДУСТРИЯНИНГ РОЛИ

Марксизм-ленинизм революцион таълимотига, жамиятнинг объектив қонунларини чуқур билишга таянган ленинча партия меҳнаткашлар оммасининг туб манфаатини яққол акс эттирувчи илмий сиёсатни ишлаб чиқди, коммунизм қуриш программасини конкрет белгилаб берди.

КПСС XXIII съезди ва партия Марказий Комитетининг ундан кейинги Пленумларининг тарихий қарорларида мавжуд реал имкониятлар, моддий, меҳнат ва молия ресурсларини: мураккаб халқаро вазиятни ҳисобга олган ҳолда совет жамияти тараққиётининг ҳозирги шарт-шароити атрофлича асослаб берилди.

Социализмнинг қудрати тарихда мисли кўрилмаган даражада ривожланиб бориб, коммунистик жамият қуришга ўтиш учун иқтисодий, социал ва маънавий шарт-шароит яратиб берди.

В. И. Ленин мамлакатни социалистик қайта қуришда, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда социалистик индустрия, айниқса оғир индустрия ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтди. **«Электрлаштириш Россиянинг қиёфасини бутунлай ўзгартириб юборади. Совет тузуми заминида электрлаштириш бизнинг мамлакатимизда коммунизм асосларини, эксплуататорсиз, капиталистларсиз, помешчикларсиз, савдогарларсиз маданий ҳаёт кечириш асосларини узил-кесил ғалаба қилишга олиб келди».** (В. И. Ленин. Асарлар, 30-том, 399-бет).

Коммунистик партия ленинча таълимотга асосланиб, қолоқ бўлган мамлакатни ғоят улкан индустрлашган мамлакатга айлантирди, капиталистик мамлакатларга иқтисодий қарамликдан қутилтирди, Совет мамлакатини энг илғор, йирик социалистик қишлоқ хўжалик мамлакатига айлантирди. Бу оламшумул вазифани бажаришнинг асосий негизи социалистик индустриядир, айниқса социалистик экономика асосларининг асоси бўлган оғир индустрияни ҳар томонлама ривожлантиришдир.

1925 йил декабрда партиянинг XIV съезди мамлакатнинг сиёсий ва хўжалик ўсишини кўрсатиб, СССРни социалистик индустрлаш вазифасини қўйди. Коммунистик партия совет халқларини Ватанимизни социалистик индустрлаш учун курашга, мамлакатда социализмнинг ғалабаси учун курашга сафарбар қилди. Социалистик индустрлаш Ватанимизнинг иқтисодий мустақиллиги, мудофаа салоҳиятини, халқнинг ўсиб бораётган моддий ва маданий эҳтиёжларини тобора тўлиқроқ қондириш ва кучқудрати учун мустаҳкам пойдевор эди.

Лениннинг СССРни социалистик индустрлаш плани Коммунистик партия томонидан қўйилган вазифани амалга оширишда асосий ва ҳал қилувчи куч бўлди. **«Социализм жамиятининг ресурсларини мустаҳкамлаш ва унинг ҳақиқий ва ягона базасини вужудга келтириш учун биргина, фақат ягона йўл бор, — у ҳам бўлса йирик саноатдир»** (В. И. Ленин, Асарлар, 32-том, 454-бет).

Коммунистик партия Лениннинг социалистик индустрия назариясини амалга ошира бориб, СССРда саноатнинг машинасозлик, станоксозлик, энергетика, химия, газ, қишлоқ хўжалик машинасозлиги, автомобиль, трактор, бинокорлик материаллари, металлургия, озиқ-овқат, енгил саноат, кўплаб истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган саноат тармоқлари, мудофаа саноати ва бошқа бир қанча тармоқларнинг янги-янги турларини барпо қилиш ва уларни янги техника прогресси, фан ютуқлари асосларида ривожлантириш вазифасини қўйди.

Мамлакатни индустрлаш майда, тарқоқ деҳқон хўжалигининг йирик, серунум социалистик хўжалигига ўтишини таъминлади. Индустрлаш ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқини мустаҳкамлаш асосида ўтказилди. Бу иттифоқнинг тобора мустаҳкамланиб бориши коммунизм тараққиётининг гаровидир, мамлакат меҳнаткашларининг Коммунистик партия ва Совет ҳукумати атрофида жипслашишининг шартидир.

Деҳқонларнинг асрлар бўйи давом этган эски анъаналарини, психологияларини ўзгартиришда индустрия ғоят муҳим роль ўйнайди. **«Чунки майда деҳқонни ўзгартиш, унинг бутун психологиясини ва урф-одатларини қайтадан ўзгартириш — узоқ бир даврга чўзиладиган ишдир. Майда деҳқон ҳақидаги бу масалани унинг, айтайлик, бутун психологиясини соғайтириш масаласини фақат моддий асосда, техника асосида, трактор ва машиналарни деҳқончиликда кўплаб ишлатиш, оммавий масштабда электрлаштиришни амалга ошириш асосидагина ҳал қилиш мумкин»**, деган эди В. И. Ленин (Асарлар, 32-том, 232-бет). Мамлакатни аграр мамлакатдан индустрлашган мамлакатга, уни тарихда мисли кўрилмаган даражада ривожлантириш ва мудофаа салоҳиятини мустаҳкамлаш учун зарур бўлган барча асбоб-ускуналар ва қурол-яроғларни ўз кучлари билан ишлаб чиқаришга қодир бўлган илғор мамлакатга айлантириш ниҳоят зарур эди.

50 йил мобайнида, яъни 1918—1967 йиллар ичида, халқ хўжалигини тараққий эттириш учун сарф қилинган капитал маблағнинг умумий ҳажми қарийб 650 миллиард сўмни ташкил этади. Бу кўп миллиардли капитал маблағдан анча қисми, яъни 216 миллиард сўмдан кўпроғи халқ хўжалигининг етакчи тармоғи бўлган социалистик саноатни ривожлантиришга сарф қилинди, шу жумладан «А» группага-188.2 миллиард сўм ва «Б» группага эса — 28.2 миллиард сўм сарфланди.

Совет давлатининг ёрдами туфайли Ўзбекистон халқ хўжалигини ривожлантириш учун ғоят кўп миқдорда капитал маблағ сарф қилинди. 1921—1966 йиллар учун капитал қурилишига ҳаммаси бўлиб 17.5 миллиард сўм маблағ ажратилган. 50 йил

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Урта Чирчиқ районига қарашли Охунбобоев номли колхоз пахтакорлари бу йил 1500 гектар пахта майдонининг 1200 гектаридаги ҳосилни фақат машина теримига мослаб парвариш қилаяптилар.

Суратда: (чапдан) Ҳ. РАҲМАТОВ, Р. ИСЛОМҚУЛОВ, Т. АҲМЕДОВ ва Қ. ҚУРБОНОВ ўртоқлар. Бу азаматлар ўз агрегатларини сифатли ремонтдан чиқариб, мавсумга шай қилиб қўйдилар.

А. ТУРАЕВ фотоси

◆ ◆

Хоразм область Янгиариқ районидаги «Правда» колхозининг 7-бригадасида ғўза парвариши қизғин давом этмоқда. Суратда: (чапдан) колхоз партия ташкилотининг секретари Ш. Бобожонов, механизатор М. Фахриддинов ва бригада бошлиғи С. Матёқубов ўртоқлар ғўзаларнинг аҳволини кўздан кечиришмоқда.

Қ. Тошпўлатов фотоси.

„ЧИНОР“

ТАҚРИЗ

Замон билан ҳамнафас ижодкор ҳамиша йўлда: у олдинда янги уфқларни кўзлайди, изланади, янги одамларни кашф этади. Асқад Мухторнинг «Чинор»1) асари ҳам ёзувчи ижодида «Давр менинг тақдиримда» романидан кейинги мазмунан ва шаклан янги дадил изланишдир.

Совет кишиларидаги энг қудратли маънавий куч-инсонпарварликни улуғлаш «Чинор»нинг ғоявий-фалсафий асосини ташкил этади. Буни китобхон асардаги жозибали образлар қиёфасида чуқур ҳис этади. Қаҳрамонлар китобхонни замонамизнинг энг муҳим проблемалари ҳақида ўйлашга, муҳокама юритишга даъват этувчи янги абадий типлардир. Шундай қаҳрамонлардан бири райком секретари Ориф Очилов. Асқад Мухтор Ориф образи орқали партиявий раҳбарликдаги гуманизмнинг янги қирраларини очади. Коммунист раҳбар сиёсий ташкилотчигина бўлиб қолмасдан, ҳаёт ва қалб гўзаллигини нозик ҳис этувчи, инсон маънавиятини чуқур тушунувчи киши ҳамдир. Асарда Ориф образининг моҳияти ана шундан иборат. У чуқур мулоҳазали, қатъий, принципиал сиёсий раҳбар, жанговар ва назокатли қалб эгаси. Унинг гуманизми, гўзалликка муносабати жанговар фаолиятида актив намоён бўлади. Гўзаллик онгли инсон меҳнатидир. Ориф шу ҳақда қайғуради, гўзалликни яратувчиларни ҳимоя қилади, меҳнатни улуғлайди.

Муҳими шундаки, бу олижаноб хусусиятлар образнинг асло ташқи белгилари бўлиб қолган эмас, балки характернинг ички маънавий қудратига айланган. Бу ўринда инсон қалб кечинмаларини акс эттиришда А. Мухторнинг ўзига хос тасвирий услубини қайд этиш лозим. Орифнинг руҳий олами ёзувчининг аввалги асарларидаги коммунист қаҳрамонлари сингари давр тараққиётини, ҳаётни тийран кўз билан тадқиқ этиш ва иккинчидан, ўз фикрларини, қалб ҳақиқатини сиёсий-фалсафий баҳсларда ҳимоя қилиш асосида очилади. Ориф образининг ижтимоий ва поэтик пафоси обком секретарларидан бири Мария Васильевна билан конфликтда, айниқса, ёрқин намоён бўлади. Мария моҳият эътибори билан адибнинг «Туғилиш» романидаги Раҳмонқуловни эслатади. Лекин Мария Васильевна ҳар қандай мансаб ва шуҳратпарастлик иллатларидан холи бўлган жиддий, босиқ, ҳалол раҳбардир. Бироқ унинг фаолиятида сиёсий-иқтисодий раҳбарлик моддий бойлик яратувчи меҳнаткаш омма манфаатидан ва маънавий ҳаётидан маълум даражада ажралиб қолган.

Ориф Мария Васильевна билан кичикликдан дўст ва самимий қадрдон бўлишига қарамай унинг характери ва иш услубидаги силлиқ расмиятчилик кўринишларига қарши қатъий ва кескин курашади. Бу икки раҳбар муносабатида одамлар тақдирига оид жиддий ҳаётий муомала дадил талқин этилади.

Раҳбарликдаги гуманизм Саид ва Фармоновлар муносабатига оид қиссанинг ҳам ғоявий асосини ташкил этади. Бу икки образда ҳам давр руҳини яққол сезиш мумкин. Саид ўзбек адабиётида ўзига хос янги мураккаб характердир. Саид қиёфасида бир-бирини инкор этувчи хусусиятлар; жасорат ва иродасизлик табиий мужассамлаштирилган. Саид улкан газ трассасини ямашда чинакам мардлик кўрсатган бўлса, фармоновчилик иллатига қарши курашда иродасизлик қилади.

Коллектив манфаатини айрим шахс манфаатига қарама-қарши қўйиш Фармонов иш услубидаги асосий иллатдир. Ёшлар бунга қарши изчил кураш олиб борган бўлсалар, Саид Фармоновга аччиқ қилиб комбинатдан кетади. Шаҳарда енгилтак аёлга илашиб, ичкиликка берилиб, маънавий таназзулга юз ўгиради. Саид оғир аҳволда хиёбонда Фармоновга дуч келади. «Сени мен яратдим, — деб ўйлайди Фармонов. — аслида сен нима-ю, мен нима! Фарқимиз фақат шундаки, сен уларни ташлаб кетдинг, мен уларнинг орасида қолдим. Оқибатда мана мен ўзим ҳақимда фикр қилишга қобил эмас, сен эса...» Фармоновнинг коллектив таъсирида қайта тарбияланиши ҳаққонийдир.

Сўнгги давр прозасида кураш, конфликт кўпинча қаҳрамон қалбида содир бўлмоқда. Воқеалар ривожини эмас, балки оддий ҳаётий манзаралар фонида қаҳрамон қалб кечинмалари тарихини чизиш Асқад Мухтор романчилик маҳоратининг ўзига хос хусусиятидир. А. Мухтор ҳар бир образда маълум бир ижтимоий-маънавий туйғуни бошдан-охир изчил давом эттиради. Умида, Акбарали ана шундай тарзда яратилган янги характерлардир. Машҳур медицина олими ўзбек қизи Умида чет элда халқаро анжуман минбарида собиқ гитлерчи доктор Курт Бергерни кўриб қолади. Бу воқеа Умиданинг қалб кечинмалари учун бир туртки бўлади. Уруш даврида соғ одамлар — ҳарбий асирларнинг ўпкасини кесиб тажриба олиб борган, шифокор ниқобидаги фашистни қатъий фош этиш туйғуси айни пайтда Умида ҳаётининг маъносига айланади, унинг бутун вужудини қамраб олади. Бу ижтимоий туйғу Умида характерининг моҳиятини белгилайди, замондошимиз учун типик бўлган хусусиятни ёрқин очади.

Замондошимиз характеридаги янги хусусият Акбарали образининг ҳам моҳиятини белгилайди. Акбарали қиёфасида ёзувчи совет инсонпарварлигининг муҳим хусусиятини улуғлайди. Дарҳақиқат, кишилар тақдири учун масъулият сезгиси, ўз хатти ҳаракатининг оқибатини виждонан чуқур ҳис этиш янги давр совет кишиси маънавиятининг типик хусусиятидир.

А. Мухтор қаҳрамон қалб кечинмалари ва уйдаги кескин ўзгаришларни ички далиллашга алоҳида эътибор қилади. Характер ҳаққонийлиги ҳамиша шароит ҳаққонийлигини ҳам тақозо қилади. Акбарали қиссасида характернинг қалб кечинмалари тарихи ишонтирарлидир. Аммо, шу кечинмаларни вужудга келтирган воқеанинг баъзи бир тафсилотлари чуқурроқ далиллашни талаб этади.

Шахтада юз берган авариядан сўнг Акбаралининг қишлоқдан онасини олиб чиқиб кетганини шаҳарда кўп қаватли уйлардан бирида яшаётганини негадир, ҳатто, қишлоқдошлари ҳам сезмайдилар. Кон маъмурияти бошқа кишининг жасадини (юзлари мажақланиб кетган эди) Акбарали деб ўйлаб, унинг номини абадийлаштирадилар. Қишлоқни Акбарали номи билан атайдилар, унга ҳайкал ўрнатадилар. Ҳатто, республикада таниқли Очил бобо ҳам узоқ йиллар давомида бу воқеадан хабар топмайди. Романнинг бошқа баъзи ўринларида ҳам учрайдиган бундай нотабиийлик китобхонда шубҳа уйғотади, бинобарин, характернинг таъсирчанлигини камайтиради, албатта.

Шу билан бирга, «Чинор» ғоявий-бадиий жиҳатдан яхлит асардир. Асар яхлитлигини таъминлаган воситалардан бири асарнинг марказий қаҳрамони Очил бобо образидир. Очил бобо улкан ва олижаноб қалб кишиси. У одамийлигини улуғлайди.

Очил бобо катта ғоявий-бадиий умумлашмага эга бўлган образдир. Ёзувчи уни улкан чинор билан қиёс қилади. Чинор эса, халқ мангулик рамзидир. Очил бобо сиймосида ўзбек халқига хос юксак фазилатларнинг мужассамлаштирилганини ҳис этамиз. Унинг навқиронлик даври зулмга норозилик, Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш учун кураш тарихидан иборатдир. Очил бобо авлоди бутун ўлка бўйлаб тарқалган. Улар ижтимоий ҳаётда муносиб ўрин тутадилар. Очил бобо авлодлари қиёфасида ўзбек халқининг, маълум даражада, йиғма портрети гавдаланади. Чолнинг ҳар бир авлоди халқ фазилатининг ўзига хос бирор томонини очади.

«Чинор» ўзбек халқининг ҳозирги вақтдаги маънавий такомилини бадиий акс эттиради. А. Мухтор кашф этган характерлар коммунистик келажак кишисининг юксак фазилатларини ўзида мужассамлаштирган адабий типлардир.

О. ТОҒАЕВ,
филология фанлари кандидати.

1) «Шарқ юлдузи» 1969 йил № 1-3.

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

ГУЛИСТОН, 19 август. (ЎзТАГ). Меҳнаткашлар депутатлари Сирдарё область Советининг бугун бўлиб ўтган сессиясида умумий ўрта таълимга ўтилиши муносабати билан халқ маорифини янада яхшилаш чоралари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Область ижроия комитети раиси нинг ўринбосари М. Ахтамова шу тўғрида доклад қилди. Сессия область ижроия комитети раисининг ўринбосари А. И. Руцкийнинг сайловчилар берган наказлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги ахборотини ҳам тинглади.

Сессия ташкилий масалаларни муҳокама қилди. Қ. А. Аҳмедов Сирдарё область ижроия комитетининг раиси қилиб сайланди.

АХБОРОТ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ВА ЎзТАГ МУХБИРЛАРИДАН

ШОИРЛАР ЧЎЛҚУВАРЛАР МЕҲМОНИ

Қозоқ шоирлари Марфуа Айтхожина ва Одилбек Абайзидинов мирзачўллик чўлқуварлар ҳузурида бир ҳафтага яқин меҳмон бўлишди. Пахтакорлар, механизаторлар ва қишлоқ зиёлилари улар билан учрашиш учун Ержардаги бинокорлар саройига тўпланишди. Йиғилганлар қозоқ адабиёти вакилларининг чиқишларини қизғин кутиб олишди. Шоирлар Ленин, партия, Мирзачўлни обод қилаётган кишилар ҳақидаги ўзларининг янги шеърларини ўқиб бердилар.

Қардош республика шоирлари қўриқ ерларда ташкил этилган Абай номли, «Партия XXIII съезди», «Андижон» ва «Фарғона» совхозларида бўлишди.

ЛЕНИН ЮБИЛЕЙИГА

Самарқанд заргарлари Ленин юбилейи шарафига муносиб буюртма — кўкракка тақиладиган нишонларни тайёрлаб бердилар. Уй-рўзғор буюмлари заводининг заргарлик цехи бу эсдаликлар билан бирга «Совет ҳокимияти учун» ва «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган нишонларни ишлаб чиқарди. Заргарлик цехи — қадим замонлардан машҳур ҳисобланган «Кумуш растаси»га моҳир ўймакор ва зарб берувчилардан Мусо Исаев раҳбарлик қилмоқда.

ПАХТАЧИЛИК ИНСТИТУТИ ДИПЛОМАНТЛАРИ

Андижон пахтачилик институтини битирган дастлабки дипломантлардан 60 га яқини республиканинг турли районларига йўлланма олди. Ёш мутахассислардан Виктор Горининг Марказий Фарғонанинг «Қорақалпоқ» коллекторида насос станцияси қуриш тўғрисида, Дилбар Қодирова ҳамда Маҳмуджон Сулаймоновнинг суғориш ва ерни тик дренаж олиш темаларида ёқлаган диплом лойиҳалари кўпчилик диққатини ўзига тортди.

Пахтачилик институтида уч факультет бўлиб, унда жами уч мингдан зиёд ёшлар билим олмоқда.

ЯНГИ ЛЕКТОРИЙ

Республика «Билим» уйида янги лекторий очилди. Бу лекторийда коммунистик ва ишчи партиялар халқаро Кенгаши материаллари, шунингдек, КПСС Марказий Комитети 1969 йил июнь Пленуми қарорлари юзасидан лекциялар ўқилади. Кўзга кўринган олимлар Москва Кенгашининг якунлари тўғрисида, социализм жаҳон системаси ва бу системанинг антиимпериалистик кучлар умумий курашидаги етакчилик роли тўғрисида, ленинчи интернационализм принциплари тантанаси ҳақида ва бошқа мавзуларда лекция ўқийдилар, суҳбатлар ўтказадилар.

Ажойиб САВДОЛАР

«ЧАЙЛАНГДАН АЙЛАН...»

Агар Шўрчи районида қишлоқ аҳлига маданий-маиший хизмат кўрсатишга бағишланган йиғин бўлса, бунда Энгельс номли колхоз раҳбарлари энг уддабурон нотиқлар сифатида ҳамманинг олқишига сазовор бўларди. Колхоз раиси Ш. Норқувватов ёки партком секретари Е. Исмоилов минбарга чиққач, тахминан, қуйидагича гап бошлайди:

— Ўртоқлар, биродари азизлар! Колхозчи деҳқонлар — суянган тоғимиз, чунки тоғ-тоғ пахта хирмонларини бунёд этаётганлар шулар. Демак, уларга ғамхўрлик қилиш, қишлоқларда маданий-маиший хизматни яхшилаш бизнинг партиявий, жонажон бурчимиздир. Шу боисдан ҳам биз, яъни колхозимиз раҳбарлари бу масала ҳақида куну-тун ўйлаймиз, ҳатто тушларимизда ҳам нуқул шу ташвиш...

Зал гулдурос қарсаклар зарбидан титраб кетади. У ер-бу ердан «Кайойи раҳбар шундай бўлса!», «Офарин!» деган олқишлар анчагача эшитилиб туради. Шу пайт жойига келиб ўтирган нотиқ эса ёнидаги шеригини (раис партком секретарини ёки партком секретари раисни) туртиб, қулоғига шивирлайди: «Иш билгунча гап билиш керак...»

Дарҳақиқат, Энгельс номли колхоз раҳбарлари юқоридаги қалтис нақлни ўзлаш учун қойилда қилиб олишган. Колхозда одамларнинг меҳнат шароитларини яхшилаш, уларга қулайликлар яратиш, қониқиб дам олишини уюштиришдаги чатоқ аҳволни бўяб, «ёрқин» рангларда тасвирлаш санъатини Шўрчи районида ҳали ҳеч ким уларчалик эгаллаган эмас. Мана, тўрт йилдирки Абдураҳмон Ғуччиев бригадасида нафас ростлаш учун бирор соя жой йўқ. Колхоз раиси тўрт йилдан бери «шийпон қуриб берамиз» деб ваъда беради. Колхоздаги 12 бригаданинг 7 тасида ҳам ҳануз шийпон, маданий-маиший шароит йўқ. Бошқа қулайликлар ҳақида гапирмай қўяқолайлик.

Раис билан партком секретари кунларнинг бирида дала айланиб қолишди. Шунда А. Ғуччиев бригадасининг аъзолари (улар ваъда олавериб ҳамма умидларини узган бўлса-да) яна сўрашди:

— Лоақал тутнинг каллагига битта радио карнайи ўрнатиб берсангиз.

— Э, биродар, колхознинг марказига сен айтган карнайдан каттасини бақа терак қил унига осиб қўйганмиз,— дейди Е. Исмоилов, пешанасини қашиб, — ўшани эшитавермайсизми...

Савол берган одам бошқа гапнинг ҳожати йўқлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилгач, индамай пахтазорга кириб кетаверди. Лекин шу пайт яна кимдир раис бўйнига гапга тутиб қолди:

— Бошқа колхозларда бир-биридан чиройли шийпонлар бор. Деҳқонлар яйраб-яшнаб дам олишади. Бизнинг ҳам пешанамизга шийпон битганми ёки умримиз тўртта ёғочу, олти боғ пичандан қилинган чайлада ўтиб кетадими?

— Э, жиян, шунга шунча хуноб бўляпсанми! — Гапни қисқа қилди раис. — Ота-бобонг шийпонда дам олиб ўтганмиди! Ҳалиям бўлса чайлангдан минг айлан. Нима қиласан шу топда бошимизни гаранг қилиб...

Яхши нарсага ҳам, ёмон нарсага ҳам тақлид қиладиган одамлар бор. Энгельс номли хўжалик раҳбарларининг фақат «гап билиш» касали бошқа колхозларнинг ҳам раҳбарларига юқмаса бас.

«МАЗЗАНИНГ КОНИ»

Жонини сира койитмасдан ҳузур-ҳаловат қуришга одатланиб қолган бир узоқ танишимни Янгийўл—Тошкент йўлида учратиб қолдим. У мен билан салом-алик қилиб улгурмаёқ, «биз ишни шундақа қойил қиламиз» деган маънода қошларини чимириб, чўнтагидан дипломини олди-да, менга узатди.

— Бир неча ўқишларга кириб, китоб варақлашга, имтиҳон топширишга бўйним ёр бермагани, билим талаб қиладиган қаттиқ қўл домлаларнинг синовларига бардош бера олмаганим учун ҳар гал паттамни қўлимга тутқазишарди, — Таржимаи ҳолидан гапира кетди танишим. — Тоделимдан ўргилай, яхшиямки Янгийўл деган шаҳарда медицина билим юрти бор экан. Жуда менинг мижозимга тўғри келиб қолди. Ўқисанг ҳам, ўқимасанг ҳам ҳеч кимнинг иши йўқ.

— Унда имтиҳонларни қандай топширдингиз? — сўрадим қизиқсиниб.

— Э, биродар, жуда содда экансиз,— ҳикоясини давом эттирди суҳбатдошим. — Ҳамма гап шундаки, бошқа техникум, институтларда студентлар домлалар кетидан «имтиҳон олинг» деб юришса, бизда домлалар студентлар кетидан юриб «э, баракатопкур укаларим, сингилларим, мени эл-юрт олдида шарманда қилмай, имтиҳонни вақтида топшириб юборинглар» дейишади.

— Бунинг бирор сабаби бордир? — яна савол бердим.

— Албатта бор,— деди танишим. — Сабаби шуки, ҳалиги мен айтган домлаларнинг дарс ўтишга унча тоқатлари йўқ. Ҳар семестрда икки-уч марта қораларини кўрсатиб қўйишади-да, кейин ойлик оладиган кунлари келишади.

Ички касалликлардан дарс берувчи Абдураззоқов, хирургиядан дарс берувчи Ҳошимов, физиотерапия ўқитувчиси Шамсиев каби домлалардан шахсан умрбод розиман. Чунки улар бизни ортиқча азият чектириб дарс ўтиб ўтиришмади. Жуда хурсанд юрган эдим, орамиздан битта-иккита талабис чиқиб, ўша домлалар ҳузурига бориб «дарс-парс ўгасизларми ё номига келиб-кетиб юраверамизми?» дейишган экан, домлалар ҳам бўш келмай «мана сизларга лекцияларимизнинг конспектлари, шипиллатиб кўчириб олинглар» дейишибди. Бўйнимдан боғлагандай бўлиб роса икки кун конспект кўчирдим. Бу менинг ўқиш давридаги энг «оғир» кунларим сифатида тарихга киради.

Дарвоқе, Тошкент шаҳридан қатнайдиган Мираъзам Мираҳмедов деган домламиз ҳам азамат йигит экан ўзи. У ҳам ҳар ойда икки марта, маош оладиган кунлари келиб, биздан ҳол-аҳвол сўраб туради. Хирургия ва акушерлик дарсларини қачон бир ёлчитиб ўтасиз, десак, «ёшликда уйнаб қолинглар, дарс бўлса бир гап бўлар» дейди. Шундай бўлгач, айниқса III, IV, VIII, XV, XVII группаларнинг студентларида медицина билими қандай савияда бўлишини ўзингиз фаҳмлаб тургандирсиз? Шу боисдан ҳам улар имтиҳон кунлари ўзларини четга олиб қочишади.

— Аҳвол шундай экан ўқишни тамомлаб кетганлар қандай ишлайди? Ахир уларнинг қўлига инсон тақдири ишониб топшириладику?! — ҳаяжонимни яшира олмай сўрадим.

— Бир нави,— деди Янгийўлдаги медицина билим юртини шу йил март ойида тугатиб диплом билан ишга кетаётган ўша танишим. — Баъзи дипломлилар шприц ушлашни ҳам билишмайди. Мана мени ҳам қишлоққа юборишяпти. У ёғи нима бўлиши менга қоронғи.

Бундай чиндан ўқимай диплом олишни хаёл қилиб юрганлар учун Янгийўл медицина билим юрти роҳати-жон экан-да!

Неъмат УЛУҒЖОНОВ.

ичида Ўзбекистонда ҳаммаси бўлиб замонавий 1200 йирик саноат корхонаси ишга туширилиб, Ўзбекистонда, умуман Совет Шарқида йирик индустрия базалари пайдо бўлди.

Совет даврида Ўзбекистон юксак, ғоят ривожланган ҳозирги замон индустриясига эга, йирик колхозлаштирилган республикага айланди. 1913 йили бутун саноат соҳасида ҳаммаси бўлиб 17,5 мингдан ошиқроқ ишчи бор эди. Ҳозир эса республика саноатидаги ишчилар 413 мингдан ошди. Ишчилар синфининг илғорлик роли меҳнаткаш оммани эксплуататорлар синфини ағдариш учун кураш давридаги раҳбарлиги билангина чекланмасдан, балки сиёсий ҳокимиятни ғалаба билан ўз қўлига олгандан кейин ҳам унинг гегемонлик роли айниқса ошиб боради. **«Маркс таълимотида энг асосий масала — социалистик жамиятни яратувчи пролетариатнинг бутун дунёда тарихий аҳамиятга эга бўлган ролини аниқлашдан иборатдир»**, деб ёзган эди В. И. Ленин (Асарлар, 18-том, 628-бет).

Ўзбекистонда пахтачиликни ривожлантириш учун қудратли социалистик индустрия вужудга келди. Ўзбекистонда 1924 йилга нисбатан 1966 йили ялпи саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 85 баравар кўпайди.

Мамлакатни социалистик индустрлашга қадар Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг ниҳоятда орқада қолганлиги ишлаб чиқарувчи кучларнинг умум қолоқлиги билан боғлиқ эди. Қишлоқ хўжалик техникаси ниҳоятда паст бўлиб, қадимги замон меҳнат қуролларига асосланган эди. Масалан, пахта далаларида 1910 йили 135 мингдан кўпроқ омоч бўлиб, қолган қуроллар эса ёғоч мола, кетмон, қўл ўроғи ва шуларга ўхшаш ўрта аср қуролларидан иборат бўлиб, майда деҳқончилик хўжалигига асосланган эди. Аммо иқтисодий қолоқликни тугатиш ва меҳнат унумдорлигини юқори кўтаришни қисқа вақт ичида ижобий ҳал қилиш ниҳоят қийин бўлиб, узоқ вақт талаб қилинди. В. И. Ленин бундай деган эди: **«Меҳнат унумини кўтармоқ учун, аввало, йирик саноатга керакли бўлган моддий заминни мустаҳкамламоқ керак, ёқилғи чиқариш, темир ишлаш, машинасозлик, химия саноатини юксалтирмоқ керак»** (Асарлар, 27-том, 260-261-бетлар).

Меҳнаткашларнинг маданий ва техникавий савияларида ва уларнинг онгида деярли катта ўзгариш ҳосил қилинди. Колхозчи деҳқонлар эса коммунизмнинг актив бунёдкори бўлди. Эндиликда «колхоз — деҳқонлар учун коммунизм мактабидир».

Деҳқонларнинг ер-сувга бўлган орзу ва истакларини фақат Октябрь социалистик революцияси узил-кесил ҳал қилди. Халқ хўжалиги Совет ҳокимияти даврида қурилган ва қурилаётган замонавий ирригация иншоотларининг хилма-хил турлари, ажойиб оғир индустрия тармоқлари томонидан ишлаб чиқарилган янги-янги техникалар, машиналар, тракторлар, бульдозерлар, қурилиш материаллари, металл, цемент, бетон ва бошқа кўп миқдордаги асбоб-ускуналар билан таъминланди.

Совет ҳукуматининг дастлабки катта ёрдамларидан бири 1918 йил 17 майда В. И. Лениннинг Туркистондаги суғориш ишларига 50 миллион сўм пул чиқариш ва бу ишларни ташкил этиш тўғрисидаги Декретни имзолади. Декретга биноан Мирзачўлда 500 минг десятина ерни суғориш, Далварзин чўлида 40 минг десятина ерни суғориш имконини берадиган ирригация системасининг бош иншоотларини барпо этиш, Фарғона область Учқўрғон чўлида 10 минг десятина ерни суғориш, тахминан 100 минг десятина ерни пахтага ажратмоқ учун Зарафшон дарёсининг Дунумап кўприги олдида сув омбори қуриш ва Чуй дарёси водийсидаги 94 минг десятина ерда ирригация системалари қуришни тугаллаш мўлжалланган эди. Шу муносабат билан ирригация ишлари бошқармаси таъсис этилди. В. И. Ленин ўша машҳур Декретда пахтачиликнинг асоси бўлган ирригацияга алоҳида эътибор бериб, ирригация иншоотларини тездан тиклаш ва уни тобора ривожлантириш Туркистон меҳнаткашлари, шу жумладан Ўзбекистон меҳнаткашлари олдида турган муҳим ва жанговар вазифа эканлигини яққол кўрсатиб берди.

Ўзбекистон ирригация иншоотлари Совет ҳокимияти даврида ғоят авж олди. 57 йирик канал ишга туширилди, шу жумладан машҳур Катта Фарғона канали 45 кун ичида қурилиб, ишга туширилди. Каналнинг узунлиги 270 километр масофада бўлиб, 17 миллион кубометр ер ишлари бажарилди. «Правда» газетаси «Халқ ташаббусининг самаралари» деган бош мақоласида шундай деб ёзган эди: **«Катта Фарғона канали социалистик қурилиш тарихига, давлатимиз тарихига унинг энг ажойиб саҳифаларидан бири бўлиб, халқ ижодиётининг қимматбаҳо гавҳари бўлиб кирди».**

Ўзбекистонда яна кўплаб йирик каналлар ва турли ирригация иншоотлари замонавий фан ва техника самараси туфайли қурилди, реконструкция қилинди ва тобора тараққий қилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1966 йил май Пленуми қарорларини бажараётган сув хўжалиги органлари республика колхозлари ва совхозларида ирригация ва мелиорация ишлари учун давлат берган жуда катта маблағларни ишлатиш ва бу маблағлардан тўғри фойдаланиш йўлида катта иш қилдилар. Суғориладиган ерлар кескин кўпайди. КПСС Марказий Комитетининг 1966 йил май Пленумидан кейин эса, республикада ҳаммаси бўлиб 100 минг гектардан ошиқроқ янги ер суғорилди. Фарғона водийсида Марказий Фарғона каналини, Андижон сув омборини ва Ачиқкўл коллекторини қуриш ишлари давом эттирилади. Абдусамад ва Маданият насос станциялари фойдаланишга топширилади. Катта Наманган каналини қуриш. Самарқанд областида Оқ-Қорадарё гидроузелини қуриш ишлари давом этади. Аму—Бухоро машина каналининг иккинчи навбатини қуришга доир тайёргарлик ишлари бошлаб юборилади. Қарши ва Шеробод даштларидаги ерларни ўзлаштириш ишлари давом эттирилади. Қоратох — Тўполон каналини қуриш бошланади. Бу — республика партия ва ҳукумати янги каналлар ва бошқа сув иншоотлари қуришга тобора катта эътибор бераётганлигининг яққол далилидир.

Социалистик илғор индустриянинг асосий тармоқларидан бири бўлган химё саноати ҳам пахтачиликни ривожлантириш, ҳосилдорликни оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади. Партия XXIII съезди химё саноатини яна юқори суръат билан ривожлантириш, айниқса минерал ўғит ишлаб чиқаришни кўпайтириш зарурлигини кўрсатиб ўтди. Шу мақсадда Олмалиқ химия заводи қурилмоқда, ишлаб турган Навоий химия комбинатида янги қувватларни тезда ишга тушириш тадбирлари кўрилмоқда.

Бу йил Ўзбекистон меҳнаткашлари олдида жанговар вазифа — давлатга 4 миллион 100 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш вазифаси турган экан, ҳамма имкониятлардан максимал ва самарали фойдаланиш мақсадида барча зарур кучлар сафарбар қилинмоқда.

Ленинча индустрлаш планини амалга ошириш социализм қурилиши соҳасидаги ҳал қилувчи вазифалардандир. Бу улкан вазифа, айтиш мумкинки, муваффақиятли бажарилаётир. Шу кеча-кундузда совет кишилари коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш, мамлакат саноатини янги техника билан қуролланиши жиҳатидан дунёдаги энг қудратли саноатга айлантириш вазифасини муваффақиятли адо этмоқдалар.

А. ЗУФАРОВ,
иқтисод фанлари кандидати.

Ҳалқаро ҳаёт

БМТ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИДА

НЬЮ-ЙОРК, 19 август. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг хавфсизлик кенгаши кеча Яқин Шарқдаги аҳвол масаласини муҳокама қилишни давом эттирди.

Хавфсизлик кенгаши бу проблемани Ливан ҳукуматининг илтимосига кўра, қараб чиқмоқда. Ливаннинг бир қанча қишлоғига ҳаводан ҳужум қилган Исроилнинг душманчилик ҳуружи натижасида Ливаннинг суверенитети ва территориал бутунлиги бузилган эди. Исроилнинг ҳарбий ҳаво кучлари иғвогарлик мақсадида қасддан қилинган ана шу агрессия вақтида Ливан қишлоқлари аҳолисига қарши напалм бомбаларни ишлатдилар. Аҳоли ўртасида ўлган ва ярадорлар бор.

Кеча кўп делегатлар ўз нутқларида Исроилнинг агрессив ҳаракатларини кескин танқид қилдилар.

Колумбия вакили Моралес-Суарес хавфсизлик кенгаши ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битимларни бузишга қаратилган ҳуружларни қоралаши зарур, деди ва Хавфсизлик Кенгаши Яқин Шарқдаги кескинликни тугатиш учун зарур бўлган тадбирларни «конструктив руҳда» қараб чиқишга ўз делегацияси тайёр эканлигини билдирди.

Парагвайнинг доимий вакили Солано Лопес қуйидагиларни айтди: ҳозирги вақтда Яқин Шарқдаги воқеалар Хавфсизлик Кенгашининг диққат марказида турибди. Бу воқеалар ана шу районда кескинлик кучайиб бораётганлигини исбот қилади. Лопеснинг фикрича, «ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги резолюцияга пухта риоя қилиш» Яқин Шарқ проблемасини ҳал этишнинг асосий шартидир. Парагвай делегати Ливан аҳолиси орасида қурбон берилишига олиб келган ҳаракатларнинг зўрма-зўраки характерга эга эканлигини қоралаб, У Таннинг Исроил ва Ливан секторларида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг кузатиш пунктларини тузиш тўғрисидаги таклифларини қўллаб-қувватлади.

Ливан вакили Эдуард Горра айтдики, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг резолюциялари асосида фаластин қочоқлари проблемасини ҳал этиш — Яқин Шарқдаги кескинликни тугатишнинг асосий шартларидан биридир.

Биз, деди у, фаластин халқидан ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи учун олиб борилаётган ҳаққоний курашни тўхтатишни талаб эта олмаймиз.

Ливан вакили Исроил делегатининг Хавфсизлик Кенгаши мажлисларида сўзлаган олдинги нутқларига тўхталиб қуйидагиларни таъкидлади: бу нутқлардан кузатилган мақсад — Исроилнинг тинч аҳоли яшайдиган етти қишлоққа қарши «пухта ўйлаб қилинган шафқатсиз ва агрессив ҳуружи»дан хавфсизлик кенгаши аъзолари эътиборини четга тортишдан иборат.

Ливан делегати хавфсизлик кенгаши аъзоларига яна мурожаат қилиб, Исроилнинг қуролли агрессиясига қарши ўз мамлакатини ҳимоя қилишни сўради.

ГДРда биринчи марта контейнер — рефрижераторлар состави Ростокдан Берлинга қараб йўл олди. Иқтисодий жиҳатдан прогрессив бўлган бундай транспорт аҳолига узлуксиз янги балиқ етказиб беришга ёрдам беради. ГДРнинг 20 йиллик юбилейига қадар контейнерлар тармоғи Магдебург ва Эрфурт шаҳарларига ҳам етиб боради.

АДН—ТАСС фотоси.

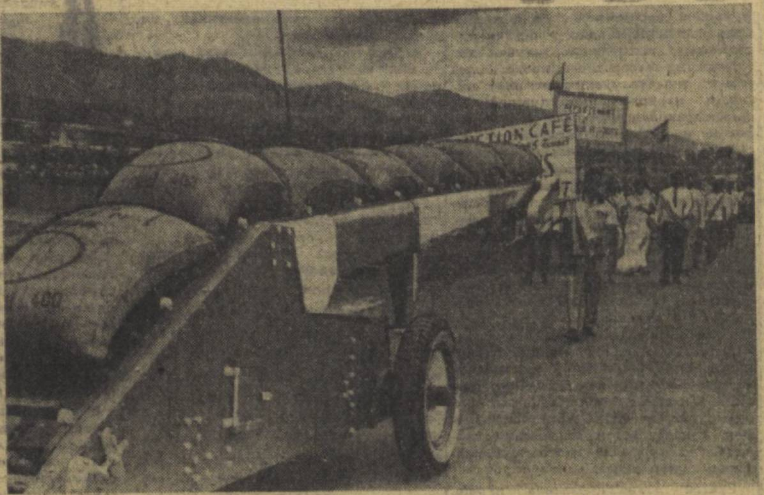

Мустақилликка эришганига етти йил тўлган Бурунди республикаси (Африка)нинг пойтахти Бужумбурда кофе етиштирувчиларнинг байрам намойиши бўлиб ўтди. Кофе — Бурундининг асосий бойлиги. Бу ерда ҳар йили 17-18 минг тоннадан кофе етиштирилади.

ТАСС фотохроникаси.

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. (ТАСС). «Вандель-Сиделор» компаниясининг Агонданж шаҳридаги (Мозель департаменти) металлургия корхоналари транспорт ишчиларининг забастовкаси тўрт ҳафтадан буён давом этмоқда. Иш ташловчилар иш ҳақининг оширилишини талаб қилмоқдалар.

ИТАЛИЯ

РИМ. (ТАСС). Эмилия—Романья областида лавлаги плантацияларининг ишчилари меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш учун курашга отландилар. Улар қанд-шакар тайёрловчи йирик компания — «Эридания» компанияси маъмуриятидан иш ҳақининг оширилишини ва иш ҳафтасининг тартибга солинишини талаб қилмоқдалар.

УРУГВАЙ

ГАВАНА. (ТАСС). Уругвайдаги қушхоналарда ишлаётган 14 минг ишчининг тўрт ойлик забастовкаси ғалаба билан тамом бўлди. Забастовка натижасида мамлакатдаги энг йирик заводлар ва қушхоналар ишламай турибди. Пренса Латина Агентлигининг хабар беришича, корхона эгалари меҳнаткашларнинг талабларини қондиришга мажбур бўлганлар.

ВЕНЕСУЭЛА

КАРАКАС. (ТАСС). Венесуэланинг Гуаренас шаҳридаги тўқимачилик фабрикаси маъмурияти иш ташловчиларнинг қонунга хилоф суратда ишдан бўшатилганларни қайтадан ишга олиш ва иш ҳақини ошириш тўғрисидаги талабларини қондиришга рози бўлди. Шундан кейин корхонанинг иш ташлаган 400 дан ортиқ меҳнаткаши қайтадан ишга киришди.

Полиция ва штрейбрехерлар ёрдамидан фойдаланган корхона эгалари меҳнаткашларнинг иродасини буколмади.

ЭКВАДОР

ГУАЯКИЛЬ. (ТАСС). Эквадорда Американинг «Тексако-Галф» нефть концерни ишчиларидан 350 кишининг забастовкаси икки ҳафтадан буён давом этмоқда.

Нефть конлари мамлакатнинг шарқи-шимолидаги Олис районларида жойлашган бўлиб, бу ерларга фақат вертолётда бориш мумкин. Корхона эгалари яқинда ишчиларга озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб беришни тўхтатиб қўйган эдилар. Аммо иш ташловчиларни оч қолдириш йўлидаги бундай уриниш ҳам ишчиларнинг иродасини буколмади.

ЧИЛИ

САНТЬЯГО (ТАСС). Сантьяго вилоятининг мелипилья департаментида деҳқонлар 44 ер-мулкни ишғол қилдилар ва бизга ер берилмагунча бу хўжаликлардан чиқиб кетмаймиз, дедилар. Ер эгалари полицияни чақирдилар. Департаментдаги жиддий аҳвол янада кўпроқ кескин тус олди.

Коммунистик партия, социалистик партия, радикаллар партияси ва ҳатто ҳукмрон христиан демократик партиянинг маҳаллий ташкилотлари қишлоқ меҳнаткашларининг ҳаққоний курашини қўллаб-қувватладилар.

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ РАДИОИТТИФОҚНИНГ БОШ АССАМБЛЕЯСИ ОЧИЛДИ

ОТТАВА, 19 август. (ТАСС). Бу ерда халқаро илмий радиоиттифоқнинг бош ассамблеяси очилди. Бу иттифоқнинг бош ассамблеяси ҳар уч йилда бир марта ўтказиб турилади. Бу галги анжуманда 37 мамлакатдан келган олимлар ва мутахассислар қатнашмоқдалар.

Комиссияларнинг мажлисларида радиоастрономия, радиоўлчовлар, электрон асбоблар, радиотўлқинларининг тарқалиши соҳасида ва бошқа соҳаларда кейинги уч йил мобайнида ўтказилган тадқиқотларнинг энг муҳим ва диққатга сазовор натижалари тўғрисидаги ахборотлар тингланади. Ассамблеяда қатнашаётган совет олимлари бир қанча илмий ахборотлар берадилар.

ШОНЛИ САНАГА БАҒИШЛАНГАН ТЕЗИСЛАР

ПРАГА. (ТАСС). Словакия миллий қўзғолонининг 25 йиллиги муносабати билан Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг президиуми шу қўзғолоннинг аҳамияти ва мақсадлари тўғрисидаги тезисларни эълон қилди. Президиум жумладан, қуйидагиларни таъкидлайди: шонли йилнинг байрами Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг антисоциалистик ва ўнг унсурларга қарши зўр ғайрат билан олиб бораётган кураши қўллаб-қувватланаётганлигини намойиш қилади. Ана шу антисоциалистик ва ўнг унсурлар Чехословакия Социалистик Республикасининг Совет Иттифоқи билан ва бошқа социалистик мамлакатлар билан иттифоқчилик ҳамда дўстлик муносабатларини бузишга интилмоқдалар. Тезисларда айтиладики, фашизмга қарши интернационал курашда бизгина эмас, балки Европанинг қарийб ҳамма халқлари ҳам миллий озодликка эришди. Совет Иттифоқи бу курашда ҳал қилувчи куч бўлди.

Словакия миллий қўзғолони Европа халқларининг гитлерчилар фашизмига қарши олиб борилган интернационал курашининг таркибий қисми бўлди. Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик словак халқи ва словак миллий қўзғолони фашизмга қарши олиб борган курашининг муштарак ғояси эди.

Тезисларда Словакия миллий қўзғолонининг Чехословакия Республикасини янги асосларда қайтадан вужудга келтиришдаги роли ва аҳамияти кўрсатиб ўтилади.

Қўзғолон, деб таъкидлайди президиум. Словакиянинг ўзига хос хусусиятларини ва ҳар иккала халқнинг ҳуқуқий тенглигини эътироф этиш асосида чехлар билан словаклар ўртасидаги муносабатларни қардошларча йўлга қўйиш ғоясини илгари сурди. Биз шу нарсани уқтириб ўтишимиз керакки, Словакияда Чехословакия давлатининг қайтадан вужудга келиши бу давлат Совет Иттифоқи билан дўстлик ва иттифоқчилик муносабатларини қўллаб-қувватлайдиган давлат бўлади, деган ишонч билан чамбарчас боғланган эди. Чехословак буржуазиясининг антисоветизми республикани қайтадан тиклаш учун асос бўлолмасди. Биз ҳозирги кунда ҳам Словакия миллий қўзғолони шиорлари руҳида иш кўриб, антисоветизмни мамлакатимизда социализм қурилишига тамомила зид бўлган идеология сифатида рад этамиз.

Тезисларда Коммунистик партиянинг қуролли қўзғолонини тайёрлаш ва ўтказишдаги раҳбарлик роли кўрсатиб берилган.

Словак ва чех халқларининг реакция кучлари устидан қозонган ғалабаси, чех ва словаклар миллий озодлик фронтининг ғалабаси, Совет Армиясининг гитлерчилар Германияси устидан қозонган ғалабаси, деб уқтириб ўтади Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми, социалистик ҳаракатнинг янада кучайиб кетганлигидан ва ишчилар синфининг ўз социал озодлиги учун кураши авж олганлигидан далолат берди. Жаҳон империализми кучлари бунга халақит беролмади.

Биз, Словакия миллий қўзғолонидан буён ўтган 25 йил ичида социалистик тузумни барпо этдик ва социалистик давлатлар ҳамдўстлигининг таркибий қисми бўлиб қолдик. Биз бундан буён ҳам шу йўлдан боришни истаймиз. Биз бундан буён ҳам халқлар социалистик ҳамдўстлигининг мустаҳкам бўғини ва жаҳон миқёсидаги революцион курашнинг таянчи бўлиб қолишни истаймиз.

БОСҚИНЧИЛАРНИНГ БЕБОШЛИГИ

АММОН, 19 август. (ТАСС) Фаластин партизанларининг босиб олинган территориялардаги ва Исроилнинг ўзидаги ҳаракатлари тобора кенг тус олмоқда. Воқеаларнинг шундай ривожланиб боришидан ташвишга тушиб қолган Исроил маъмурлари араб аҳолисини чўчитиш, уни Фаластиннинг қаршилик кўрсатиш кучларига ёрдам беришдан воз кечишга мажбур қилиш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар.

Аммон радиоси қуйидагиларни хабар қилади: Наблусда оккупациячи маъмурларнинг буйруғи билан уч арабнинг уйи бузиб юборилди. Бу уйларнинг эгалари партизанларга ёрдам беришда айбланадилар. Исроил хавфсизлик қўшинлари Қуддус, Рамаллах ва Калкилия шаҳарларида, деб ёзади «Ад-дустур» газетаси, Фаластин партизанлари билан ҳамкорлик қилишда салгина гумондор деб топилган кишиларни ҳам ёппасига тинтиб, қамоққа олмоқдалар. Солдатлар ана шу шаҳарлардаги айрим районларни ўраб олиб, қурол-яроғ, ўқ дори, портловчи моддаларни қидириб топиш мақсадида ҳамма ёқни остин-устун қилмоқдалар. «Ад-дустур» газетаси исроилликлар томонидан қамоққа олинган ўттиздан ортиқ эркак ва аёлнинг номини кўрсатиб ўтади.

АНГЛИЯ ОЛЬСТЕРДАГИ ҚЎШИНЛАРИНИ КЎПАЙТИРМОҚДА

ЛОНДОН, 19 август. (ТАСС). Англия Шимолий Ирландия (Ольстер)га ўз қўшинларининг янги группаларини шошилинч равишда ташламоқда. Белфастда бўлиб ўтган матбуот конференциясида Шимолий Ирландиядаги инглиз қўшинлари қўмондони генерал Иэн Фрилэнд айтдики, яқин икки кун ичида инглиз қўшинлари сони 6 мингдан кўп кишига етказилади. Ольстерга пиёда қисмлардан ташқари бронетанк қўшинлари ва армия вертолётлари ҳам ташланмоқда.

Пресс Ассошиэйтед Агентлигининг хабарига кўра, бугун кечаси Белфаст ва Лондондерринниг бир қанча районларида отишмалар бўлди.

ЛИВАН БОШ МИНИСТРИНИНГ БАЁНОТИ

БАЙРУТ, 19 август. (ТАСС). Ливаннинг Исроил ҳақидаги шикояти Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг хавфсизлик кенгашида муҳокама қилиниши муносабати билан (Исроилнинг ҳарбий авиацияси Ливаннинг Жанубий районларига агрессив ҳужум қилган эди) Ливан бош министри Рашид Карами маҳаллий матбуот вакилларига баёнот берди. Баёнотда, жумладан, бундай дейилган:

«Биз АҚШ ҳукуматининг кейинги вақтларда Исроилни қўллаб-қувватлаб, арабларга нисбатан очиқдан-очиқ душманлик йўлини ўтказиб келаётганлигидан таассуфланганлигимизни изҳор қилмай қололмаймиз. Биз буюк давлатнинг бундай йўлини ахлоқ-одоб қоидаларига зид йўл деб ҳисоблаймиз, чунки АҚШнинг бурчи адолат ва ҳуқуқ принципларини поймол этиб, агрессияни ва босқинчиликни қўллаб-қувватлаш эмас, балки тинчликни сақлаш ҳамда ҳимоя қилишдан иборат бўлиши керак».

Карами яна қуйидагиларни айтди: Биз АҚШнинг қаҳр-ғазаб қўзғаётган ана шу йўлига жавобан барча қардош араб давлатларига чин кўнгилдан мурожаат қилиб, уларни ўз сафларини жипслаштиришга ва Исроилни қўллаб-қувватлаётган давлатларга нисбатан ўз муносабатларини қайтадан кўриб чиқишга даъват этишни ўз бурчимиз деб ҳисоблаймиз.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи республиканинг барча районларида ҳавонинг кам булутли ва қуруқ келиши кутилади. Шимолий-шарқдан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. Ҳарорат 30-35 даража атрофида бўлади.

Тошкентда ҳаво бир оз булутли бўлади. Ёғингарчиликнинг бўлмаслиги кутилади. Шимолий-шарқдан секундига 3-7 метр тезликда шамол эсиб, кечаси 12-14, кундузи 30-32 даража иссиқ бўлади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар. 9.30 — Симфоник поэма. 10.30 — Кинофильмлардан куйлар. 11.15 — «Аҳолига — граждан мудофааси ҳақида». 11.30 — Кекса ижрочилар концерти. 13.30 — Эстрада концерти. 15.15 — «Маданият университети» радиожурнали. 16.10 — «Хакасия осмонида қўшиқлар янграйди». 16.50 — «Правда» газетасининг обзори. 17.00 — Симфоник куйлар. 18.00 — «Қишлоқ бинокорлари». 18.10 — «Фарғона квартети». 19.20 — Татар куйлари. 20.00 — «Пахтакор» — «Уралмаш» (Свердловск) командалари ўртасида футбол (репортаж). 20.45 — Концерт. 21.00 — «Ҳозирги замоннинг уч буюк кучи: жаҳон социалистик системаси, халқаро ишчилар синфи ва миллий озодлик ҳаракати» (суҳбат). 21.10 — Концерт (пахта далалари меҳнаткашлари учун). 22.20 — Лапарлар. 22.40 — В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар. 23.15 — Мақом кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.30 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.35 — Телеянгиликлар. 18.50 — Болалар учун эшиттириш. 19.20 — Кўрсатишлар программаси ва реклама.

Ўзбек тилида: 19.30 — Қалам қошлигим (Муқимий номли театр спектакли олиб кўрсатилади), танаффус вақтларида телеянгиликлар ва «Енгил саноатнинг янги гиганти» деган эшиттириш.

22.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

12.55 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 22.00 — Қизлар (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 20.00 — Ян Фабрициус (телефильм).

Рус тилида: 20.20 — Чўлдаги хутор (телеспектакль).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/VIII да Бой ила хизматчи, 22/VIII да Парвона.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 21/VIII да Гули сиёҳ, 22/VIII да Тошболта ошиқ.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қизларни ўғирлаш — «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Анничка — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ҳужумкор бўл — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Тайга хўжайини — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Улкан севги серенадаси — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Райн болалари — «ДРУЖБА» (кундуз соат 12 ва кеч 8 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9 ва 10-40 минутда бошланади)

Қизларни ўғирлаш — «ФЕСТИВАЛЬ».

Анничка — «ХЕВА».

Килиманджаро қорлари — ТЕЛЬМАН номли.

САНЪАТ САРОЙИДА

22 августдан

янги, рангли, кенг экранли

«ҚИЗИЛ ҚУМЛАР»

бадиий фильм

намойиш қилинади

«Ўзбекфильм» киностудияси маҳсулоти

Сценарий авторлари — Комил ЁРМАТОВ, АРТУР МАКАРОВ.

Постановкачи режиссёрлар — Акмал АКБАРХЎЖАЕВ, Али ҲАМРОЕВ.

Бош оператор — Александр ПАНН.

Постановкачи рассом — Анатолий ШИБАЕВ.

Композитор — Румил ВИЛЬДАНОВ.

Овоз оператори — Анатолий ШЧАЦКИЙ.

Бош ролларни ижро этувчилар — Миршаропов Комил — Болот БЕЙШИНАЛИЕВ, Жунаидхон — Ортиқ ЖАЛЛИЕВ, Маҳмудов — Ҳамза УМАРОВ.

Сеанслар кеч соат 7 ярим ва 9 ярымда бошланади.

Кеч соат 7 да фильм яратувчилари билан учрашув ўтказилади.

23 августдан сеанслар кундуз соат 1, 3, 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9 ярымда бошланади.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинмоқда.

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.

Керакли справкалар учун 4-20-34, 4-21-74 телефонлари орқали мурожаат қилинсин.

ҲАР ТЎҒРИДА

«ПОМИДОР»НИНГ СИРИ

Помидор Жанубий Америкадан келиб чиққан бўлиб, бизнинг қитъамизга 200, 300 йиллар муқаддам келтирилган. Перу мамлакатидаги маҳаллий халқ уни «томати» («шифобахш сабзавот») деб атаган. Ҳозирги «томат» сўзи ҳам ана шундан келиб чиққан.

Хўш, «помидор» деган ном-чи? Бу ном ғарбий Европа мамлакатларига бу сабзавот келтирилгандан кейин пайдо бўлган. Италия, Франция, Испанияда помидорни «олтин олма» деб аташган. Француз тилида «олтин олма» деган ном «помидъор» дейилган. Ҳозирги «помидор» номи ана шундан келиб чиққан.

МИСРЛИК «МЕҲМОН»

Карамнинг тарихи ҳам жуда қизиқ. Қадимги Мисрда карамни жуда севиб истеъмол қилишган. Уни энг обрўли дастурхонларга қўйишган. Рамзес II даврида карам фақат ширин таом сифатида эмас, балки шифобахш гиёҳ сифатида ҳам кенг қўлланилган.

Карамнинг шифобахшлигини кейинчалик қадимги юнон олими Пифагор ҳам таъкидлаб ўтган. Унинг фикрича, карам кишини ҳамма вақт тетик ва хушчақчақ тутган.

Карам кўп тилларда, шу жумладан рус тилида ҳам «капуста» деб аталади. Бу сўз лотинча бўлиб, «бош» деган маънони билдиради.

«КАРТОШКА ҚЎЗҒОЛОНИ»

Картошка Жанубий Америкадаги Чили мамлакатидан келиб чиққан. У ерда картошкани «папас» деб аташган. XVI асрнинг ўрталарида Испания ва Португалия конкистадорлари уни Испанияга олиб келадилар. Кейин у Италияга ўтади ва дунёнинг бошқа мамлакатларига ҳам ёйила бошлайди.

Айтишларича, XVIII асрда, яъни маркиз Пампадур даврида «ер олмаси» деб номланган картошкани Франциядаги сарой хонимлари кўп ишлатганлар. Улар нозик-оқиш рангдаги картошкани таом сифатида эмас, пардоз учун қўллаганлар.

Россияда эса картошка экиш етти йиллик урушдан кейингина расм бўлган. 1765 йилда рус ҳукумати чет элдан келтирилган картошка ўсимлигини экиш ҳақида расмий ахборот чиқарди. «Ер олмани ўстириш йўллари» деган махсус брошюра ҳам нашр этилади. Лекин XIX асрнинг 30-40-йилларига келиб бутун мамлакат бўйлаб «картошка қўзғолон»лари бошланиб кетади. Бу норозиликнинг асосий сабаби социал тенгсизликнинг ниҳоят даражада авж олиб кетганлиги эди. «Ер олма»ни мажбуран эктириш эса бу қўзғолоннинг келиб чиқишига фақат баҳона бўлган, холос. Чоризм деҳқонларнинг бу чиқишларини ёвузлик билан бостирди.

Ҳозирги кунга келиб эса, кишилар ҳаётини картошкасиз тасаввур қилиб бўлмайди.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334453. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216. Халқаро ҳаёт — 337604. Коммунистик тарбия — 331455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 339142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48-85. Бухоро 43-141. Қарши 22-62. Наманган 21-88. Нукус 42-62. Самарқанд 31-972. Термиз 23-27. Фарғона 41-88. Урганч

№ Б. — 194. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633 Р. 01665.